

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Taideproduktioiden merkitys lukio-opetuksessa

Lahden kaupungin lukioiden opiskelijoiden kokemuksia

Anna-Liisa Nylund

Kulttuurituotanto (240 op)

11/17

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Anna-Liisa Nylund	Sivumäärä 41 ja 6 liitesivua
Työn nimi Taideproduktioiden merkitys lukio-opetuksessa. Lahden kaupungin lukioden opiskelijoiden kokemuksia.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Minna Hautio	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lahden Kaupunki, Suvi Vanhalakka	
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee kolmen Lahden kaupungin lukion opiskelijoiden mielipiteitä lukioissa järjestettävistä taideproduktioista. Työn tavoitteena on selvittää, millainen merkitys ja millaista arvoa taideproduktioilla on lukioden nykyisille opiskelijoille. Saatujen tulosten perusteella työ tuottaa neuvoja ja suuntaviivoja Lahden lukioden päättäjille taideproduktioiden järjestämisestä tulevaisuudessa. Työn case-esimerkkinä toimii syksyllä 2017 Lahdessa tehty musiikkiteatteriesitys Memory Scan –muistat enemmän. Kyseinen esitys oli ensimmäinen Lahdessa toteutettu kolmen lukion yhteisproduktio.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana toimi Lahden kaupungille syksyn 2017 produktiossa ohjaajana työskennellyt Suvi Vanhalakka. Työ esiteltiin myös lukioden rehtoreille.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin tutkimuskyselyä, joka jaettiin sähköisesti kaikille lukioden opiskelijoille. Tutkimuskyselyn avulla pystyttiin keräämään vastauksia laajalta vastaajakunnalta. Kyselyn analysoinnissa tukena toimivat myös omat havaintoni.</p> <p>Tutkimus antaa vahvistusta sille olettamukselle, että taideaineilla ja produktiomuotoisella työskentelyllä erityispiirteinen on paljon positiivisia vaikutuksia. Taideproduktioita tulisi tehdä säännöllisesti niissä lukioissa, joissa niihin on eniten kiinnostusta. Lisäksi tulisi mahdollistaa kaikkien lukioden opiskelijoiden mahdollisuus osallistua näihin produktioihin. Tätä pitäisi tukea esimerkiksi tekemällä produktion ja koulutyön yhdistämisestä mahdollisimman helppoa.</p>	
Asiasanat taidekasvatus, lukiot, taidelukiot, produktiot, kyselytutkimus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Anna-Liisa Nylund	Number of Pages 41 +6
Title The value of art projects in upper secondary schools. Student experiences in upper secondary schools at Lahti city area.	
Supervisor(s) Minna Hautio	
Subscriber and/or Mentor Lahden Kaupunki, Suvi Vanhalakka	
Abstract <p>This thesis deals with the opinions that students of three Lahti city upper secondary schools have about high school art projects. The goal is to find out the values and meanings behind the art projects. The results of this study will also give the heads of these upper secondary schools advice in organizing art projects in the future. The thesis includes one case -example. It is a music theater play "Memory Scan –muistat enemmän" that was organized in Lahti in autumn 2017. This was the first time that three upper secondary schools in Lahti organized an art project together.</p> <p>The work was subscribed by Suvi Vanhalakka, the director of the "Memory Scan" music theater play. It was also distributed to the three principals of the upper secondary schools.</p> <p>The research method used in this thesis was a questionnaire survey that was delivered to all students via email. Survey was the best option in collecting answers from a wide group of people. My own observations were also supporting the analysis of the survey.</p> <p>This work strengthens the previous understanding of the positive influences of art subjects and project based working. Art projects should be organized in those upper secondary schools that have the most interest in them. In addition, all students in all three upper secondary schools should have a possibility to take part in art projects. This should be endorsed for example by making it easier to combine art project with other school work.</p>	
Keywords art education, general upper secondary schools, general upper secondary schools focusing on arts, productions, questionnaire survey	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 CASE MEMORY SCAN –MUISTAT ENEMMÄN	7
2.1 Lukioiden esittelyt	7
2.2 Memory Scan –muistat enemmän	8
3 TAIDEKASVATUS LUKIO-OPETUKSESSA	10
3.1 Taidekasvatus ja nuoret	10
3.2 Taideaineet lukio-opetuksessa	11
3.3 Taideproduktioiden erityispiirteet	13
4 TAIDELUKIOT JA LUKIOIDEN TAIDEPRODUKTIOT SUOMESSA	15
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	18
5.1 Aineistonhankintamenetelmät	18
5.1.1 Kyselytutkimus	18
5.1.2 Kyselyn toteutus	20
5.2 Analyysimenetelmät	21
6 TUTKIMUSKYSELYN TULOKSET	22
6.1. Vastaajaprofiilit	22
6.2 Taideproduktioissa mukana olleet vastaajat	24
6.3 Ei taideproduktiossa mukana olleet vastaajat	25
6.5 Taideproduktioiden ja koulutyön yhdistäminen	30
6.6 Produktioihin osallistuminen ja niiden suosio	31
7 YHTEENVETO	34
7.1 Loppupäätelmät	34
7.2 Tilaajan palaute	37
LÄHTEET	38
LIITTEET	42
Liite 1. Kyselylomake	42

1 JOHDANTO

Taideaineiden asemasta suomalaisessa yleissivistävässä koulutuksessa käydään yleistä keskustelua aika ajoin. Erityisesti kymmenen vuoden välein uudistettava opetussuunnitelma kirvoittaa mielipiteitä ja kannanottoja. Vaikka taito- ja taideaineiden merkitystä ja vaikutuksia on tieteellisesti tutkittu, ei niillä ole ollut samanlaista vakaata asemaa opetussuunnitelmassa muiden oppiaineiden tavoin. Opetussuunnitelma ja sen sisältämä tuntijakopäätös ohjaavat peruskoulun ja lukion toimintaa, koko kansan yleissivistyksen laatua ja niiden antamalla valmiuksilla taito- ja taideaineissa on suora yhteys monien alojen ammatilliseen koulutukseen (Jakku-Sihvonen 2009, 6-7). Taito- ja taideaineiden on tieteellisesti tutkittu vaikuttavan muun muassa sosiaalisten taitojen kehittymiseen, oppimiseen (Rissanen 2016, 153) sekä antavan onnistumisen kokemuksia ja esiintymisvarmuutta (Vanhanen 2016, 47).

Minua pyydettiin loppuvuodesta 2016 mukaan Lahden kaupungin kolmen lukion yhteiseen Memory Scan -muistat enemmän -musiikkiteatteriproduktioon tuottajaksi. Olen itse yhden produktiossa mukana olevan lukion, Tiirismaan musiikkilukion kasvatti ja osallistuin ensimmäisenä lukiovuoteni itsekkin musikaaliproduktioon. Memory Scan -produktion tuotanto aloitettiin hiljalleen kevään 2017 aikana. Havaitsin kevään, kesän ja alkusyksyn 2017 aikana, että tähän lukioitten yhteiseen suurproduktioon suhtauduttiin joidenkin lukioitten tahoilta varautuen ja kyseenalaistaen produktion tärkeyttä. Kyseenalaistus näkyi asenteissa, yleisessä ilmapiirissä ja motivaatiossa produktiota varten tehtävää työtä kohtaan. Myös produktion käytettävistä taloudellisista ja henkilöstöresursseista oli eriäviä mielipiteitä. Varaukselliseen suhtautumiseen saattoivat osaltaan vaikuttaa lukioitten väliset suhteet sekä Tiirismaan musiikkilukion oma vankka musikaaliproduktioiden perinne.

Itselleni osallistuminen musikaaliproduktioon lukioaikana oli hyvin positiivinen ja voimakkaasti vaikuttanut kokemus, jonka tulen muistamaan lopun elämääni. Tekemieni havaintojen ja oman kiinnostukseni pohjalta aihetta kohtaan syntyi idea tutkia nykyisten opiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia. Ensimmäistä kertaa tuotettava kolmen lukion yhteisproduktio mahdollisti myös sen, että pystyin

lähestymään kolmea hyvin erilaista lukiota ja keräämään tietoa niistä jokaisesta. Rajasin työni käsittelemään lukioissa järjestettäviä taideproduktioita.

Opinnäytetyön tavoite on selvittää Lahden kaupungin kolmen lukion, Kannaksen lukion, Lahden Lyseon ja Tiirismaan lukion opiskelijoiden kokemuksia ja mielipiteitä lukioissa järjestettävistä taideproduktioista. Opinnäytetyössä pyritään tutkimaan kuinka suurta arvoa ja merkitystä Memory Scan –muistat enemmän –produktiolla sekä vastaavilla musiikki- ja taideproduktioilla on kyseisten lukioden opiskelijoille. Keskeisimmät tutkimuskysymykset ovat:

- Millainen merkitys taideproduktioilla on lukioden opiskelijoille?
 - Millaista arvoa produktiot antavat opiskelijoille?
 - Miten opiskelijat ovat onnistuneet yhdistämään produktiot ja muun koulutyön?
- Millaisia suuntaviivoja tutkimus antaa lukioille taideproduktioiden järjestämisestä tulevaisuudessa?
 - Tuleeko taideproduktioita tehdä tulevaisuudessa?
 - Onko myös jatkossa tarvetta lukiorajat ylittäviin produktioihin?

Opinnäytetyön tilaajana toimii Memory Scan –yhteisproduktion ohjaaja, Lahden kaupungille produktiossa työskentelevä teatteriohjaaja ja -opettaja Suvi Vanhalakka. Opinnäytetyön tulokset on kuitenkin kohdistettu ensisijaisesti Lahden kaupungin lukioille ja lisäksi lukioille koko Suomen mittakaavassa. Ohjaaja Vanhalakan lisäksi olen yhteydessä produktiossa mukana olevien lukioden rehtoreiden kanssa. Opinnäytetyö on julkinen ja se esitellään ohjaaja Vanhalakalle sekä Kannaksen lukion, Lahden Lyseon ja Tiirismaan lukion rehtoreille.

Työ antaa tilaajalle ja lukioille tietoa käsittelystä aihepiiristä sekä opiskelijoiden tämänhetkisestä suhtautumisesta taideproduktioihin. Opinnäytetyön tuloksia ja työn lopussa esitettyjä päätelmiä voidaan käyttää suuntaviivoina Lahden kaupungin lukioissa tehtäessä päätöksiä lukioden toteuttamista taide- ja musiikkiproduktioista. Työtä voivat hyödyntää myös muut lukiot sekä lukioden taideproduktioissa työskentelevät ohjaajat, tuottajat, käsikirjoittajat ja muut ulkopuoliset työntekijät.

2 CASE MEMORY SCAN –MUISTAT ENEMMÄN

2.1 Lukioiden esittelyt

Lahden kaupungin alueella toimii yhteensä neljä kaupungin lukiota: Kannaksen lukio, Lahden lyseo, Tiirismaan lukio ja Nastopolin lukio entisen Nastolan kunnan alueella (Lahden kaupunki 2017). Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa ovat mukana näistä kolme: Kannas, Lyseo ja Tiirismaa. Ne ovat myös syksyn 2017 musiikkiteatteriesityksessä Memory Scan –muistat enemmän mukana olevat lukiot. Kannas, Lyseo ja Tiirismaa sijaitsevat fyysisesti lähellä toisiaan Lahden keskusta-alueella. Tästä johtuen yhteistyö ja yhteisproduktio on myös logistisesti mahdollista toteuttaa.

Lahden lyseo on kolmesta lukiosta suurin. Sen nykyinen opiskelijamäärä on noin 800 opiskelijaa, sillä Lahden lyseo yhdistyi elokuun 2014 alusta Salpausselän lukioon (Lahden lyseo 2017a). Kannaksen lukiossa (2017a) opiskelijoita on noin 750 ja opiskelijamäärältään pienin lukioista on Tiirismaa (2017a), jossa opiskelijoita on noin 400. Yhteensä näissä kolmessa lukiossa opiskelee siis noin 1950 lukio-opiskelijaa.

Koulut eroavat toisistaan niiden tarjoamissa opintolinjoissa. Tiirismaan lukiossa on tällä hetkellä valittavissa kaksi opintolinjaa: yleislinja ja musiikkilinja (Tiirismaan lukio 2017b). Tiirismaalla on vahva taidelukion asema. Musiikkilukiona ja entisenä kuvataidelukiona koulussa on tehty taideproduktioita jo pitkän aikaa. Musiikkilinjalla on järjestetty jo toistakymmentä vuotta musikaaleja ja vuosittain tehdään monia muita produktioita, kuten erilaisia konsertteja (Tiirismaan lukio 2017c&d).

Kannaksen lukion opintolinjat ovat yleislinja, kuvataide- ja muotoilulinja ja IB-linja. Yleis- sekä kuvataide- ja muotoilulinjan opiskelua voi lisäksi painottaa halutessaan teatteritaiteeseen ja ilmaisuun. (Kannaksen lukio 2017a.) IB-linja on kansainvälinen ja englanninkielinen lukiokoulutuslinja. Lyhenne tulee sanoista ”international baccalaureate diploma” (Tampereen lyseon lukio 2017). IB-linjalla opiskeltavia oppiaineita on vähemmän ja opetus on tieteellisempää. Oppiaineissa edetään syvemmälle kuin normaalissa lukio-opetuksessa. Opetuksen vaati-

vuoden vuoksi opintolinjalle pyrkiville järjestetään pääsykokeet. (Kannaksen lukio 2017c.) Kannaksessa toteutetaan joka toinen vuosi teatteriproduktio (Kannaksen lukio 2017b), jonka lisäksi on järjestetty myös muita produktioita liittyen kuvataiteisiin. Taideproduktioiden järjestäminen on siis tuttua myös Kannakselle.

Lahden lyseossa on kolme opintolinjaa: yleislinja, urheilupainotteinen linja sekä matemaattis-luonnontieteellinen linja. Yleislinjalla valitaan lisäksi joko yleislinja tai liikuntapainotteinen linja. (Lahden lyseo 2017b.) Lyseossa ei juurikaan ole aiemmin tehty taideproduktioita.

2.2 Memory Scan –muistat enemmän

Memory Scan –muistat enemmän –musiikkiteatteriesitys on osa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuotta ja virallista Suomi100-ohjelmaa. Ajatus kolmen lukion yhteisproduktiosta lähtikin alun perin liikkeelle nimenomaan produktiona Suomi100-juhlavuoden kunniaksi. Esitykseen tehtiin aivan uusi käsikirjoitus, jossa liikutaan Lahdessa vuosikymmenten läpi ja esityksessä kuullaan suomalaista musiikkia eri vuosikymmeniltä. Tämä on ensimmäinen kerta, kun Lahdessa tehdään useamman kaupungin lukion yhteinen produktio.

Memory Scan –muistat enemmän -produktioon saivat hakea mukaan kaikkien kolmen lukion opiskelijat. Hakijoille pidettiin pääsykokeet ja tällä kertaa pääsykokeiden osallistujamäärä oli sellainen, että kaikki hakijat pystyttiin ottamaan mukaan produktioon. Jokaisesta koulusta sai hakea kaikkiin produktion eri tehtäviin. Opiskelijat tulevat saamaan produktiosta 1-4 kurssia riippuen omasta tehtävästään ja sen vaatimasta työmäärästä. Suurimmalla osalla opiskelijoista kurssi sijoittuu valinnaisiin opintoihin produktio-kurssina sen omalla ”Memory Scan” –nimellä. Joillakin produktion tehtävillä voi kuitenkin olla lisäksi oma kurssinimike, jolloin kurssi sijoitetaan tämän nimikkeen alle. Tästä esimerkkinä lavastus-kurssi. Produktion lavastajat saavat sekä produktiokursseja että lavastuskurssin.

Produktiossa on mukana yhteensä noin 65 opiskelijaa, joista Tiirismaan lukiolaisia on noin 57 %, Kannaksen lukiosta noin neljäsosa ja Lahden lyseosta hie-

man yli kuudesosa. Lisäksi yksi orkesterisoittajista on Lahden konservatorion opiskelija. Koska kaikki halukkaat pääsivät mukaan produktion, luvut kuvaavat myös pääsykokeiden osallistujien jakaumaa. Suurimmissa rooleissa on opiskelijoita kaikista kolmesta lukiosta.

Produktion työryhmä koostuu koulujen lehtoreista, yhdestä rehtorista sekä ulkopuolelta palkatuista työntekijöistä. Pyrkimys oli saada kaikki kolme koulua mukaan yhtä vahvasti. Osallistuvat opettajat saavat produktiosta työmääräänsä vastaavan määrän kursseja. Seuraavassa kaaviossa (1) esittelen produktion tehtävien jakautumista sekä työryhmän että opiskelijoiden kesken.

OPETTAJAT		
KANNAS	LYSEO	TIIRISMAA
<ul style="list-style-type: none"> • Talousvastuu • Lavastus • Tarpeisto • Kuoron harjoitus • Yhteensä 3 hlöä 	<ul style="list-style-type: none"> • Koreografia • Yhteensä 1 hlö 	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikin sovitus • Orkesterin johto • Laulujen harjoitus • Yhteensä 2 hlöä
ULKOPUOLELTA PALKATUT TEKIJÄT:		
<p>Käsikirjoittaja, ohjaaja, tuottaja, lavastaja, puvustaja, kampaaja, ääniteknikko, valoteknikko, graafikko, taittaja, valokuvaaja, koreografi</p>		
OPISKELIJAT		
KANNAS	LYSEO	TIIRISMAA
<ul style="list-style-type: none"> • 3 roolia • lavastajat • puvustajat • tekniikka 	<ul style="list-style-type: none"> • 3 roolia • tanssijat • assistentti 	<ul style="list-style-type: none"> • 11 roolia • orkesteri • kuoro • tekniikka

Kaavio 1. Memory Scan –muistat enemmän -esityksen tekijät

3 TAIDEKASVATUS LUKIO-OPETUKSESSA

Taidekasvatus on käsitteenä hyvin laaja ja hankalasti määriteltävä. Usein sillä tarkoitetaan taideaineiden opetusta, jonka tehtävänä on kehittää opetettavan taitotasoa hänen harjoittamansa taiteenlajin parissa. Taidekasvatuksella on kuitenkin myös laajempia vaikutuksia. Jo vuonna 1932 teoksessaan *Mielikuvitus ja sen kasvattaminen* kirjailija ja kasvatustieteen professori Juha A. Hollo (140-190) pohti taidekasvatuksen ja taideaineiden olevan väline yleiseen kasvatukseen ja kehitykseen. Jyväskylän yliopiston taidekasvatustieteen Päivi HUUHTANEN määrittelee taidekasvatuksen olevan arvojen ja asenteiden opettamista taiteen keinoin. Taide ei ole vain itseisarvo, vaan väline taiteen ulkopuoliseen tarkoitukseen, kasvatukseen taiteen avulla. Taidekasvatus on kuitenkin yhtä lailla myös taiteellisen suoritusvalmiuden koulutusta ja taiteen vastaanottokyvyn, nautinnon ja kritisoinnin opettamista. (Huuhtanen 1984, 8-10.) Taidekasvatuksella on siis monia eri tarkoituksia ja päämääriä.

3.1 Taidekasvatus ja nuoret

Oppimista on tutkittu yhä enemmän viimeisten vuosikymmenien aikana. Käsite oppimisesta on laajentunut mielellisestä tiedonsiirrosta prosessiin, johon kuuluvat muun muassa myös persoonallisuus, aistit, tunteet ja havainnot. On alettu puhua kehollisesta oppimisesta. (Rouhiainen 2011, 75.) Oppiminen tapahtuu kehollisen toiminnan kautta koko ihmisessä ja ihmisten välisessä sosiaalisessa ja fyysisessä todellisuudessa. Kehollinen toiminta voi olla liikettä tai liikkeen kautta syntyviä aistimuksia, kokemuksia ja havaintoja. Tällä tavoin ihminen aktivoituu kokonaisvaltaisesti. Keholliset kokemukset ovat välttämättömiä esimerkiksi abstraktin ja käsitteellisen ajattelun sekä oivaltamisen kehittymiselle. (Anttila 2013, 31-44.) Hyviä kehollisen oppimisen muotoja ovat erilaiset taito- ja taideaineet, kuten tanssi ja ilmaisutaito.

Taito- ja taideaineilla on tutkitusti paljon hyviä vaikutuksia nuorten kasvamiseen ja kehitykseen. Kouluissa opetettavia taito- ja taideaineita ovat esimerkiksi musiikki, kuvaamataito, käsityö, teatteri, ilmaisutaito ja tanssi. Taideaineiden opetus tukee nuoren persoonallisuuden monipuolista kehitystä antamalla mahdollisuuksia luovan toiminnan ymmärtämiseen ja kokemuspäivän sekä tietoisuuden

avartamiseen (Jakku-Sihvonen 2006, 6). Taito- ja taideaineet edistävät tutkitusti yhteisöllisyyden kokemusta, sosiaalista vuorovaikutusta, ilmaisua sekä luovuuden ja ongelmanratkaisukyvyn kehitystä. Erilaisten motoristen taitojen harjoittaminen aktivoi myös laajoja alueita aivoissa. Tällä on suora yhteys muistamiseen ja asioiden oppimiseen. Käsillä tekeminen voidaan yhdistää hyvinvointiin ja kädentaitoja voi tarvita monessa ammatissa. (Rissanen 2016, 153.)

Taideaineet antavat mahdollisuuden tunnetaitojen harjoitteluun (mt. 153). Puberteettivaiheeseen kuuluu usein hämmennystä, ailahtelevia mielialoja ja epävarmuutta. Taideaineet mahdollistavat nuorelle väylän toteuttaa luovuuttaan ja elää omissa mielikuvissaan. Musiikki, näytteleminen tai vaikkapa päiväkirjan ja runojen kirjoittaminen ovat keinoja käsitellä, näyttää ja purkaa omia tunteita. Tämä on hyvin tärkeää nuoren mielenterveyden kannalta, sillä mahdollisen ahdistuksen tai muun vaikeasti käsiteltävän tunteen voi purkaa luovaan tekemiseen. Näin ollen se ei kohdistu esimerkiksi väkivaltana toisia ihmisiä kohtaan. (Sinkkonen 2009, 23-28.)

Vanhanen (2016) tutki maisterintutkielmassaan Jyväskylän yliopistolle lukion yksittäisen musikaaliprojektin kasvatuksellisia vaikutuksia. Hänen tutkimuksensa mukaan musikaaliprojektin aikana vahvassa asemassa ollut ryhmätyöskentely vahvisti nuorten sosiaalisia taitoja, opetti hyväksymään ja arvostamaan erilaisuutta, opetti hyväksymään omia heikkouksiaan sekä projektin epävarmuutta ja hitautta sekä vahvisti nuorten esiintymis- ja ilmaisutaitoja. Tärkeimpinä vaikutuksina Vanhanen näki projektista saadut onnistumisen sekä yhteisöllisyyden kokemukset. (Vanhanen 2016, 47-51.) Lisäksi taito- ja taideaineet antavat tärkeitä itsemääräämisen kokemuksia. Useissa taideaineiden prosesseissa saa myös kokea kokonaisen teoksen tuottamista aina suunnittelusta toteutukseen ja työn arviointiin. (Juvonen 2015.)

3.2 Taideaineet lukio-opetuksessa

Vuonna 2007 edellisen lukioiden opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä keskustelua herätti peruskoulujen valinnaisaineiden määrän supistaminen, jolloin taideaineiden valinnan mahdollisuus heikentyi. Lukioissa pakollisten aineiden määrää kasvatettiin, jolloin myös lukioasteella taideaineiden valinnan mah-

dollisuutta vähennettiin. (Turun Sanomat 2007.) Kymmenen vuotta sitten tehty opetussuunnitelma uudistettiin vuonna 2015 ja uusi opetussuunnitelma on astunut voimaan 1.8.2016. Se otetaan käyttöön luokka-asteittain vuosien 2016-2018 aikana. (Opetushallitus 2015.)

Uusi opetussuunnitelma lisää peruskoulun taideaineiden tuntimäärää (Korkeakivi 2015, 26.) Lukioissa musiikin valinnaisista valtakunnallisista kursseista poistuu yksi, mutta samalla on määritelty uudet perusteet taiteiden välisille kursseille (Koulujen musiikinopettajat ry, 2015). Tällä hetkellä lukiossa pakollisia taideaineiden kursseja on neljä: kaksi musiikin ja kaksi kuvaamataidon kurssia. Nykyisen lukion opetussuunnitelman mukaan lukion musiikinopetuksen tarkoituksena on tarjota tietoja, taitoja, kokemuksia ja elämyksiä sekä mahdollisuuden mielikuvituksen käyttöön. Musiikin todetaan vahvistavan itsetuntemusta ja itsetuntoa sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Yhdessä musisoiminen opettaa myös sosiaalisia ja kommunikointitaitoja. Opetussuunnitelman mukaan kuvaamataito taas kehittää teknologian ja mediaympäristöjen käyttöä kuvallisen ilmaisun kautta ja kannustaa erilaisten ilmaisun keinojen luovaan soveltamiseen. (Opetushallitus 2015.)

Valtakunnallisia syventäviä kursseja uudessa lukion opetussuunnitelmassa on tarjolla kaksi musiikissa ja kaksi kuvaamataidossa. Soveltaviksi kursseiksi määriteltyjä taiteiden välisiä kursseja on kolme. Lisäksi opiskelija voi suorittaa lukiodiplomin kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa tai teatterissa. (Opetushallitus 2015.)

Erikoislukioissa on lisäksi jokaisen erikoislinjan omia kursseja. Näillä lukioilla tarkoitetaan erityisen koulutustehtävän saaneita lukioita, joiden opetussuunnitelma poikkeaa valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta. Erikoislukiot tarjoavat huomattavasti enemmän oman erityistehtävänsä mukaisia kursseja. (Erikoislukiot 2017.) Lahdessa erityisen koulutustehtävän taideaineissa on saanut Tiirismaan lukio musiikissa ja Kannaksen lukio kuvataiteissa. Niiden kurssivalikoimasta löytyy runsaasti erilaisia musiikin ja kuvaamataidon kursseja, joita opiskelija voi valita (Kaavio 2).

	MUSIIKKILINJA	KUVATAIDE- JA MUOTOILULINJA
	Tiirismaan lukio	Kannaksen lukio
KURSSIT	<ul style="list-style-type: none"> - Musiikin peruskurssit 1-6 - Produktiokurssit 1-18 - Kuoro- ja orkesteritoiminta 1-18 - Musiikin työpajakurssit 1-18 - Musiikkitekniologia 1-10 	<ul style="list-style-type: none"> - Kuvataiteen ja muotoilun peruskurssit 1-9 - Kuvataiteen ja muotoilun soveltavat kurssit 1-10 - Kuvataiteen työpajakurssit 1-11

Kaavio 2. Lahden kaupungin musiikki- ja kuvataide- ja muotoilulinjan kurssit (Lahden Kaupunki 2015b).

Edellä mainittujen musiikki- ja kuvataidelukioiden lisäksi taideaineiden erikoislukioita ovat myös ilmaisutaidon lukiot (Erikoislukiot 2017). Lahden kaupungin lukioiden opiskelijat voivat valita kursseja kaikista lukioista, jos ne sopivat opiskelijan lukujärjestykseen (Lahden kaupunki 2017).

3.3 Taideproduktioiden erityispiirteet

Opinnäytetyön yhteydessä käytetyllä taideproduktio-käsitteellä tarkoitetaan lukioiden toteutettavia eri taiteen muotoihin liittyviä isompia produktiokokonaisuuksia, kuten konsertteja, musikaaleja, musiikkiteatteriesityksiä, teatteriproduktioita, taidenäyttelyitä tai edellä mainittujen kaltaisia produktioita. Tällaisille taideproduktioille yhteisiä piirteitä ovat yhden tai useamman lukiokurssin laajuus.

Produktio voi sijoittua yhdelle kurssikoodille, mutta hyvin usein produktio koostuu myös normaalin kurssiaikataulun ulkopuolisista harjoituksista koulun jälkeen, iltaisin ja viikonloppuisin. Taideproduktiot ovat isompia kokonaisuuksia, jotka tähtäävät jonkinlaiseen valmiiseen tuotokseen, joka esitellään yleisölle. Produktio on iso yhteinen ponnistus, jossa on usein mukana opiskelijoita eri vuosikursseilta ja luokilta. Hyvänä esimerkkinä taideproduktioista toimivat esimerkiksi lukiomusikaalit. Taideproduktioihin liittyy vielä voimakkaampi yhteisöllisyyden kokemus ja arjesta poikkeavuus kuin tavalliseen kurssimuotoiseen opetukseen taideaineissa, sillä niissä työskentely tapahtuu jatkuvasti ryhmässä.

Taideproduktiot teettävät usein opiskelijoille työtä vapaa-ajalla ja opettajille ylituntunteja. Niiden aikatauluttaminen ja opiskelijoiden sitouttaminen harjoituksiin onkin usein haastavaa, kuten myös Vanhanen (2016, 15-16) tutkimuksessaan mainitsee. Toisaalta taideproduktiot antavat opiskelijoille mahdollisuuden ainutlaatuisen kokemukseen osana lukio-opintoja. Ne vaativat erilaista sitoutumista normaaleihin lukiokursseihin verrattuna. Jokainen produktion jäsen on tärkeä osa kokonaisuutta, jolloin oma tekeminen tai tekemättä jättäminen vaikuttaa myös muihin ja koko produktion onnistumiseen.

4 TAIDELUKIOT JA LUKIOIDEN TAIDEPRODUKTIOT SUOMESSA

Taidelukiot Suomessa

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen on myöntänyt tänä vuonna luvat erityisen koulutustehtävän saaneille lukioille. Tehdyt päätökset koskevat elokuussa 2018 alkavaa koulutusta. Erityinen koulutustehtävä myönnettiin 75 lukiolle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.) Erityisiä koulutustehtäviä taideaineille myönnettiin 22 kappaletta (Kaavio 3). Taidelukioiden historia yltää 1960-luvulle saakka. Savonlinnan taidelukio on Pohjoismaiden vanhin taidelukio, joka perustettiin vuonna 1967. Samana vuonna lukiossa alkoi kuvataidelinjan toiminta ensimmäisenä Suomessa. (Savonlinnan taidelukio 2014.) Musiikkiluokkakokeilu aloitettiin Helsingissä vuonna 1961, mutta ensimmäinen musiikkioppikoulu perustettiin Ouluun vuonna 1968. Musiikkioppikoulu muuttui myöhemmin Madetojan musiikkilukioksi. (Manninen 2002.)

ERITYINEN KOULUTUSTEHTÄVÄ	MUSIIKKI	KUVATAIDE	ILMAISUTAITO
Lukioiden sijainnit kaupungeittain	Helsinki (2 kpl) Espoo Vantaa Lahti Tampere Turku Jyväskylä Kuopio Savonlinna Kajaani Kaustinen Oulu	Helsinki (2 kpl) Lahti Tampere Savonlinna Lapinlahti	Helsinki Tampere Turku
Yhteensä (kpl)	13	6	3

Kaavio 3. Erityisen koulutustehtävän musiikissa, kuvataiteessa tai ilmaisutaidossa saaneet lukiot vuonna 2017 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b).

Lukiomusikaalit Suomessa

Yksi suurimmista taideproduktioiden ilmenemismuodoista Suomessa ovat lukioiden musikaali- ja musiikkiteatteriesitykset. Niitä on järjestetty Suomen lukioissa jo useamman vuosikymmenen ajan. Esimerkiksi Vantaan Vaskivuoren lukio on tehnyt musikaaleja lukuvuodesta 1992-1993 lähtien. (Vaskivuoren lukio 2017.) Musiikkilukioiden lisäksi musikaaleja tehdään myös monissa muissa Suomen lukioissa. Vuosina 2016-2017 musikaalin ovat toteuttaneet esimerkiksi Kangasalan lukio (Kangasalan Sanomat 2016) ja Lammin lukio (2017). Toiselta nimeltään ”Jyllana” tunnettu Espoonlahden yleislukio tekee musikaalin joka vuosi. (Espoonlahden lukio 2017.) Erityistä huomiota lukiomusikaalit saivat vuonna 2011, kun Nelonen esitti Stage-nimisen ohjelman, jossa lukiot kilpailivat parhaan koululaismusikaalin tittelistä. Voittajaksi selviytynyt Tampereen yhteiskoulun lukio pääsi esittämään voittomusikaalinsa Helsingin Peacock-teatteriin kahden viikon ajaksi. (Nelonen 2011.)

Muut taideproduktiot Suomen lukioissa

Musikaalien lisäksi lukiot järjestävät hyvin monenlaisia taideproduktioita. Kaikille lukioille yhteisiä ovat esimerkiksi joulu- ja ylioppilasjuhlien ohjelma. Taideaineiden näkyvyys juhlissa vaihtelee kouluittain, mutta hyvin usein juhlit sisältävät taidetta musiikin, teatterin, runojen tai tanssin muodossa ja harjoitukset juhlia varten voidaan aloittaa jo lukukauden alussa. Tästä voidaan siis tunnistaa tuotannon luonne.

Musiikki- ja kuvataidelukioissa erilaisten produktioiden määrä voi olla hyvinkin laaja. Esimerkiksi Madetojan musiikkilukiossa Oulussa tehdään vuosittain 18 erilaista musiikkitapahtumaa. Näiden lisäksi järjestetään esiintymis-, kilpailu- ja festivaalimatkoja orkestereille ja kuoroille, tehdään kulttuurimatkoja ja toteutetaan musikaaleja. Lukio osallistuu myös valtakunnallisille musiikkilukiopäiville. (Oulun kaupunki 2017.) Lahdessa taas Kannaksen lukio toteuttaa joka toinen vuosi teatteriproduktion, jossa opiskelijat vastaavat tuotannon kaikkien osatekijöiden toteutuksesta näyttelemisestä musiikkiin ja lavastuksesta tekniikkaan. Tuotannon kuvaillaan olevan taito- ja taideaineiden opetuksen voimannäyte. (Kannaksen lukio 2017b.) Myös Tiirismaan musiikkilukio tekee paljon erilaisia

musiikkiproduktioita, konsertteja, poikkitaiteellisia taideproduktioita ja esiintymismatkoja.

Taideproduktioita järjestetään siis sekä taide- että yleislukioissa. Sen sijaan lukioiden yhteiset produktiot ovat vielä harvinaisuus. Yläkoulujen ja lukioiden yhteisiä produktioita ovat tehneet muun muassa Hausjärven yläaste ja lukio (Hausjärvi 2017) sekä Rajamäen yläaste ja lukio (Nurmijärven Uutiset 2014). Lahden kaupungin lukioiden syksyn 2017 yhteisproduktio on siis hyvin ainutlaatuinen kokeilu.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa käsitellään tehtyyn tutkimukseen käytetyt menetelmät ja niiden toteutustavat. Tärkein tapa kerätä tutkittavaa aineistoa oli toteutettu kyselytutkimus kolmen lukion opiskelijoille. Kyselyä tukevat työn tietoperusta sekä omat havaintoni lukioiden yhteisproduktiossa työskentelyn ja omien kokemusteni kautta. Kysely valikoitui menetelmäksi, koska tarkoituksena oli kerätä vastauksia mahdollisimman suurelta joukolta.

5.1 Aineistonhankintamenetelmät

5.1.1 Kyselytutkimus

Tutkimusmenetelmänä käytin kvantitatiivista tutkimusta eli kyselytutkimusta. Kysely valikoitui tutkimusmenetelmäksi, koska tarkoituksena oli kerätä kaikilta vastaajilta vastaukset samoihin kysymyksiin (Jyrinki 1977, 25). Lisäksi tutkimusaineistoa oli kerättävä laajalta vastaajakunnalta, jotta tutkimustulos olisi yleistettävissä sitä koskevaan perusjoukkoon eli kolmen lukion nykyisiin opiskelijoihin. Nämä kolme lukiota muodostavat 75 % Lahden kaupungin lukioista (Lahden kaupunki 2017), joten kysely lähetettiin Lahden kaupungin mittakaavassa laajalle joukolle lukio-opiskelijoita.

Vastausten lukumäärän lisäksi tärkeää oli tavoittaa erilaisia opiskelijaprofiileja ja saada vastauksia kaikista kolmesta koulusta, kaikilta vuosikursseilta sekä kaikilta opintolinjoilta. Lisäksi tavoitteena oli, että vastaajissa olisi Memory Scan -produktiossa mukana olevia, jossakin lukionsa taideproduktiossa mukana olleita sekä opiskelijoita, jotka eivät ole lainkaan olleet osallistuneet taideproduktioon lukio-opintojensa aikana. Lukumäärällinen tavoitteeni vastauksille oli ennen kyselyn julkaisua noin 100 vastausta lukiota kohden. Se tarkoittaisi Kannaksen lukion kohdalla noin 13 prosenttia lukion opiskelijoista. Vastaavat luvut olisivat Lahden lyseossa 12,5 prosenttia ja Tiirismaalla 25 prosenttia. Tiirismaalla on noin 50 prosenttia vähemmän opiskelijoita kuin kahdessa muussa lukiossa. Alkuelokukseni oli kuitenkin, että vastauksia tulee eniten nimenomaan Tiirismaan lukioista sen jo olemassa olevan musikaali- ja taideproduktioperinteen vuoksi. Tiirismaan opiskelijat muodostavat lisäksi enemmistön, noin 57 % Memory Scan -produktion noin 65 osallistujista.

Jotta tutkimus pääsisi sille asetettuihin tavoitteisiin, tulee kyselyä laatiessa ottaa huomioon monia asioita. Lomake täytyy suunnitella huolella ja sen täytyy olla kohtuullinen. Vastaajan täytyy sekä jaksaa että osata vastata kyselyyn. (Tampereen yliopisto 2010.) Kohderyhmä kyselyssä olivat lukio-opiskelijat, joten tässä tapauksessa tuli huomioida, että kysely on lukioikäiselle nuorelle aikuiselle mahdollisimman helppo ja selkeä täyttää ja pituudeltaan sopiva. Sen tulee kuitenkin sisältää tutkimusaiheen kannalta kaikki oleelliset ja tärkeät kysymykset ja aihealueet. Kyselyn rakenne ja sisältö voi korreloida suoraan vastausmäärään, jos vastaaja kokee vastaamisen hankalaksi, kysymykset epäselviksi tai kyselyn liian pitkäksi (Tampereen yliopisto 2010).

Avointen kysymysten määrää tuli myös harkita tarkkaan, sillä avoimia kysymyksiä kannattaa käyttää kyselylomakkeessa vain, jos siihen on perusteltu syy (Tampereen yliopisto 2010). Pohdin lukioikäisten olevan mahdollisesti laiskoja vastaamaan avoimiin kysymyksiin, jos niitä olisi liian monta. Halusin käyttää niitä muutamassa kysymyksessä, koska en itse olisi pystynyt luokittelemaan kaikkia mahdollisia vastausvaihtoehtoja. Lopulliseen kyselylomakkeeseen täysin avoimia kysymyksiä jäi kaksi kappaletta.

Kysymysten on tärkeää olla loogisessa järjestyksessä. Samaan teemaan liittyvät kysymykset ovat peräkkäin ja teemasta toiseen liikutaan loogisesti. (Tampereen yliopisto 2010.) Laadin kyselylomakkeen aloittaen helpommista taustakysymyksistä ja edeten tarkempiin tutkimuskysymyksiin. Ensimmäiset neljä kysymystä olivat kaikille yhteisiä taustakysymyksiä. Niissä kartoitettiin vastaajan profiilia kysymällä vastaajan sukupuolta, lukiota, opintolinjaa sekä opintojen aloitusvuotta. Varsinaiset tutkimuskysymykset alkoivat viidennestä kysymyksestä. Tämän jälkeen kysymyspolku muuttui sen mukaan, minkä vaihtoehdon vastaaja valitsi. Valitun vaihtoehdon jälkeen vastaaja joko hyppäsi suoraan tiettyyn kysymykseen tai hänelle tehtiin tarkentava kysymys edellisen vastauksen pohjalta. Kysymyksiä lomakkeessa oli vastaajalle yhteensä 10,16,17 tai 18 kappaletta, riippuen vastausten määrittämästä kysymyspolusta. Erilaisia kysymyksiä oli yhteensä 19 kappaletta. Kysely toteutettiin anonyyminä. Tällä pyrittiin rohkaisemaan vastaajia olemaan rehellisiä ja avoimia vastauksissaan.

5.1.2 Kyselyn toteutus

Toteutin kyselyn Webropol-ohjelmalla. Kysely oli saatavissa ainoastaan sähköisen kyselyn muodossa johtuen kyselyn rakenteesta sekä laajasta vastaajakunnasta. Sovin kaikkien kolmen lukion rehtoreiden kanssa kyselyn julkaisemisesta lukioden opiskelijoille. Lähetin kyselyn ensin kommentoitavaksi rehtoreille, jonka jälkeen he jakoivat kukin kyselylinkin lukionsa opiskelijoille. Jakelukanavana toimi lukioden intranet Wilma. Kyselyn linkki lähetettiin lyhyen saatetekstin kanssa Wilma-viestinä kaikille opiskelijoille kaikissa kolmessa lukiossa.

Vastausajaksi määrittelin ehdottomaksi ylärajaksi kaksi ja puoli viikkoa. Vastausaika alkoi Lahden alueen syyslomaviikkoa edeltävänä perjantaina. Määrittelin vastausajan sen perusteella, etteivät opiskelijat mahdollisesti lue Wilma-viestejä tai vastaa kyselyyn syyslomansa aikana. Haasteena kyselyvastausten keräämisessä oli opiskelijoiden sitouttaminen vastaamiseen. Oli erittäin vaikeaa arvioida kyselyn saamaa kiinnostusta ja vastausaktiivisuutta etukäteen. Suurin osa opiskelijoista kuuli opinnäytetyöstäni vain Wilma-viestin kautta.

Varmimmaksi vastaajaryhmäksi arvelin Tiirismaan lukion opiskelijoita, joille aihe oli tutuin. Toiseksi varmaksi vastaajaryhmäksi oletin Memory Scan -produktion osallistujia. Lähetin kyselylinkin myös erikseen produktion omiin whatsapp-ryhmäkeskusteluihin, jolloin lähes jokainen produktiossa mukana ollut opiskelija sai viestin kaksi kertaa: kaikkien yhteisessä ryhmässä sekä omassa pienemmässä ryhmässään. Arvelin myös, että kyselyyn vastaaminen olisi heille helpompaa, koska aihe on heille juuri nyt ajankohtainen ja heistä osa tuntee minut. Minulla on myös jonkinasteinen auktoriteettiasema tuottajana kyseisen opiskelijaryhmän sisällä, mikä myös voisi osaltaan sitouttaa opiskelijoita vastaamaan. Auktoriteettiaseman näin ainoastaan positiivisena asiana ja uskoin opiskelijoiden vastaavan anonyymiin kyselyyn rehellisesti.

Kyselylinkki avattiin ja jaettiin opiskelijoille perjantaina 20.10. Ensimmäisen kahden päivän aikana vastauksia kertyi 73 kappaletta. Vastausinnokkuuteen vaikutti mahdollisesti se, että Wilma-viestien lähettäjinä toimivat nimenomaan lukioden rehtorit. Opiskelijoiden syyslomaviikon jälkeisenä tiistaina 31.10. lähetin lukioden rehtoreille vielä muistutusviestin, jonka pyysin jakamaan opiskeli-

joille. Tarkoituksena oli vauhdittaa vielä hieman vastausten saantia. Tässä vaiheessa vastauksia oli noin 130 kappaletta ja pudotin vastaustavoitetta 60 vastaukseen lukiota kohden. Vastausten lukumäärän lisäksi tärkeää oli kuitenkin se, että vastaajissa olisi mahdollisimman paljon hajontaa ja erilaisia vastaaja-profiileja.

Kysely sulkeutui keskiviikkona 8.11. Vastauksia kyselyyn kertyi yhteensä 224 kappaletta. 114 opiskelijaa oli avannut kyselyn, mutta jättänyt vastaamatta loppuun saakka. Luku on melko suuri, mutta luulen vastaamatta jättämisen syyn olevan kiinnostuksen puute kyselyn aihetta kohtaan.

5.2 Analyysimenetelmät

Analysoin aineiston Webropolin omilla analysointityökaluilla. Määrällisiä menetelmiä on hyvin monia erilaisia ja niitä voidaankin luokitella eri tavoin (Tampereen yliopisto 2003). Itse käytin kysymysten analysoinnissa yhden muuttujan menetelmää, jossa analysoidaan yhtä muuttujaa ja sen jakaumaa sekä monimuuttujamenetelmistä ristiintaulukointia, jossa tutkitaan useampien muuttujien jakaumaa sekä niiden välisiä riippuvuuksia. (Tampereen yliopisto 2003, 2004.) Käytin analyysissa myös Webropolin tietojen perusteella itse tekemiäni kaavioita.

Avoimet kysymykset analysoin luokittelemalla vastaukset ryhmiin. Luin kaikki vastaukset läpi ja keräsin vastauksista ensin samat asiat yhteen. Sen jälkeen yhdistin samankaltaisia vastauksia laajempien yhteisten teemojen tai otsikoiden alle. Viimeisenä analysoin jakaumaa näiden teemojen kesken.

Peilasin myös saatuja tietoja omiin havaintoihini työssäni Memory Scan-produktion parissa. Osana havainnointia olivat myös omat kokemukseni osallistumisesta lukiomusikaaliin. Valitsin käytetyt analyysimenetelmät niiden seikkojen perusteella, joiden väliset riippuvuudet olivat kysytyn kysymyksen ja koko tutkimuksen aiheen kannalta kiinnostavia.

6 TUTKIMUSKYSELYN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuskyselystä saadut tulokset. Tulokset on jaoteltu teemoittain niin, että ensin perehdytään vastaajien profiiliin ja sen jälkeen vastaajiin sen perusteella ovatko he osallistuneet taideproduktioihin vai eivät. Loppussa analysoin neljä kysymystä, jotka olivat kaikille vastaajille yhteisiä. Nämä kysymykset käsittelevät taideproduktioihin osallistumista tulevaisuudessa sekä niiden suosiota lukiohaun kriteerinä.

6.1. Vastaajaprofiilit

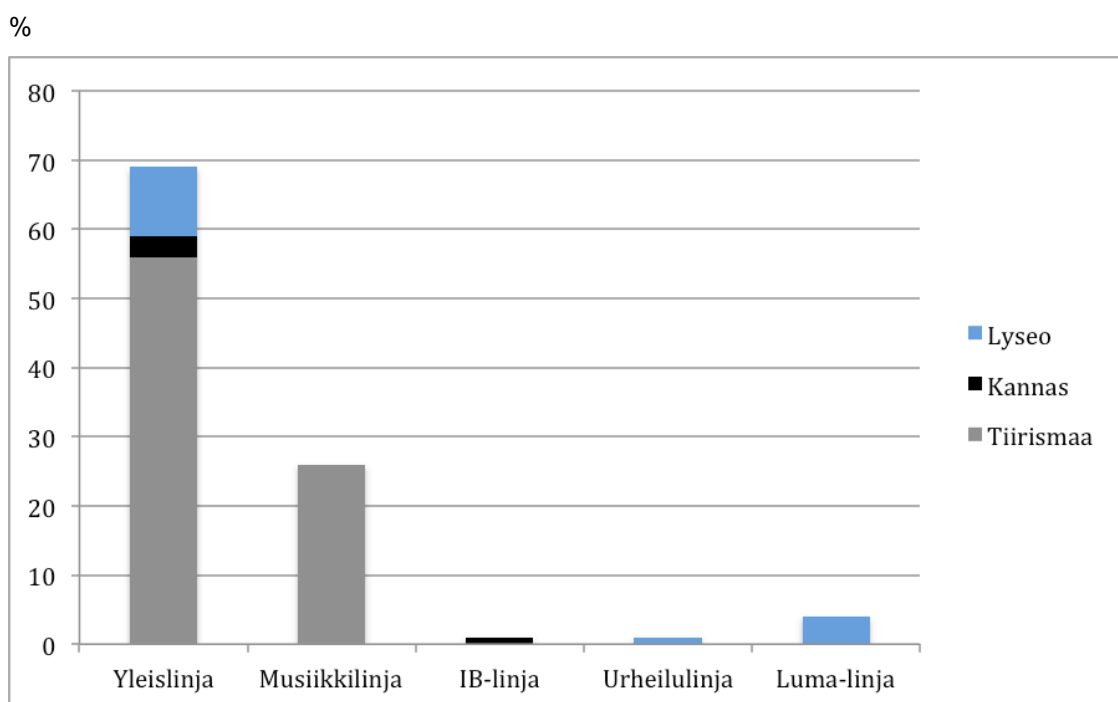
Kyselyvastauksia kertyi yhteensä 224 kpl. Vastaajista 183 oli Tiirismaan lukios-
ta, 32 Lahden lyseosta ja 9 Kannaksen lukiosta. Vastaajien kokonaismäärä oli
hyvä, mutta jakauma koulujen välillä jäi todella epätasaiseksi ja valitettavasti
Kannaksen lukiosta ja Lahden Lyseosta saadut vastausmäärät hyvin mataliksi.
Alhaista vastausmäärää voi selittää se, että taideproduktiot ovat Tiirismaan
opiskelijoille huomattavasti tutumpi käsite kuin kahdelle muulle lukiolle. Ainakin
lyseon tapauksessa tämä on voinut vaikuttaa huomattavasti vastausinnokkuu-
teen. Motivaation ja tiedon puute ei kuitenkaan selitä asiaa kokonaan, sillä toi-
saalta Kannas tekee teatteriproduktion joka toinen vuosi. Ongelmana onkin li-
säksi voinut olla se, ettei tieto kyselystä ole saavuttanut kaikkia lukioden opis-
kelijoita. Minulla ei ole tietoa, kuinka moni lukioden opiskelijoista näki rehtorien
lähettämät viestit Wilma-palvelussa. Todennäköisesti nämä kaksi seikkaa ovat
vaikuttaneet eniten Kannaksen ja Lyseon alhaisiksi jääneisiin vastausmääriin.

Kyselyn neljässä ensimmäisessä kysymyksessä kerättiin tietoa vastaajien profii-
leista koulun, sukupuolen, opintolinjan ja opintojen aloittamisvuoden mukaan.
Vastaajista eniten, noin 69 prosenttia, oli tyttöjä ja heistä suurin osa tuli Tiiris-
maan lukiosta. Tiirismaan ja lyseon vastaajista tyttöjä oli huomattavasti enem-
män kuin poikia, kun taas Kannaksessa vastaajista enemmistö oli poikia. Myös
muunsukupuoliset muodostivat pienen osan Tiirismaan ja lyseon vastaajista.
(Kaavio 4.)

	Yhteensä (kpl)	Tyttöjä/naisia (%)	Poikia/miehiä (%)	Muunsukupuolisia (%)
Tiirismaa	183	68	30	2
Kannas	9	33	67	0
Lyseo	32	81	16	3

Kaavio 4. Vastaajien jakauma sukupuolen ja koulun mukaan.

Eniten kyselyvastauksia tuli yleislinjan opiskelijoilta (69 %), jotka muodostavat myös enemmistön koulujen kaikista opiskelijoista. Musiikkilinjalaisia vastanneista oli toiseksi eniten, yhteensä 26 prosenttia. Muiden opintolinjojen opiskelijoita oli yhteensä 5 prosenttia. (Kaavio 5.) Yleisin vastaajaprofiili oli Tiirismaan lukion yleislinjaa käyvä tyttö/nainen, joita 224 vastaajasta oli 82 kpl. Vastauksia ei tullut lainkaan Kannaksen kuvataide- ja muotoilulinjalta. Tämä oli yllättävää, sillä Kannaksen opiskelijoista juuri kuvataide- ja muotoilulinjan opiskelijoille taideaineet sekä Kannaksen teatteri- ja muut taideproduktiot ovat varmasti tuttuja. Jakauma opiskelijoiden iän mukaan oli melko tasainen. Kaikista vastanneista ensimmäisellä vuosikurssilla opiskelevia eli lukion vuonna 2017 aloittaneita oli 31 prosenttia, vuonna 2016 aloittaneita 43 %, vuonna 2015 aloittaneita 23 % ja neljättä vuotta lukiota käyviä, vuonna 2014 aloittaneita 3 %.

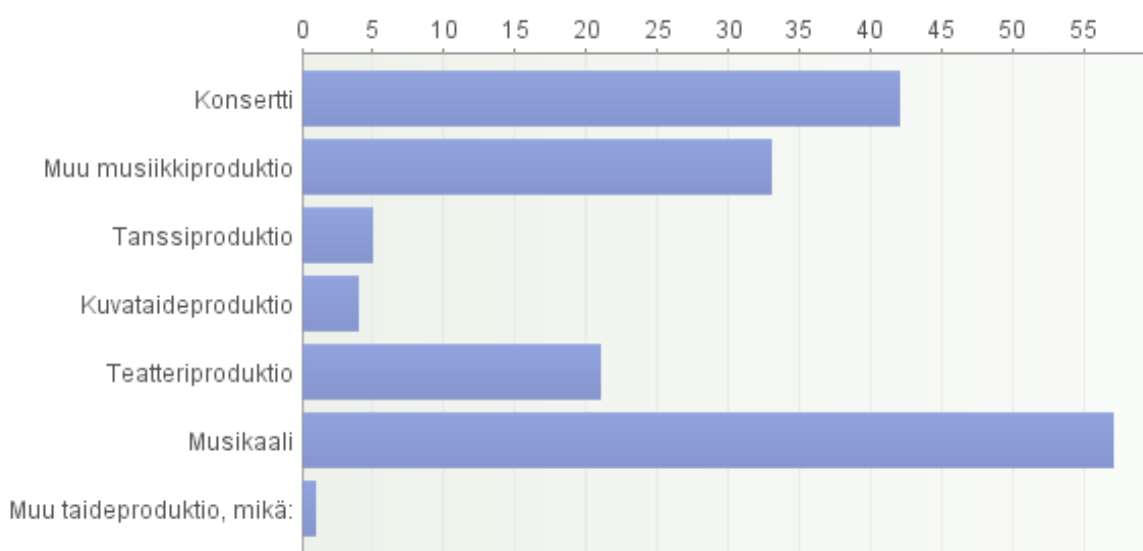

Kaavio 5. Vastaajien jakauma opintolinjan ja koulun mukaan. (Luma = matemaattis - luonnontieteellinen linja)

6.2 Taideproduktioissa mukana olleet vastaajat

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 66 henkilöä (30 %) kertoi osallistuneensa lukio-opintojensa aikana johonkin koulunsa taideproduktioon. Heistä enemmistö koostui Tiirismaan opiskelijoista (88 %), joista taas yli 80 prosenttia oli musiikkilinjalaisia. Kannaksen ja Lahden lyseon lukioiden produktioissa mukana olleet vastaajat olivat kaikki yleislinjalta. Tämä oli hyvin oletettava tulos, sillä Tiirismaan musiikkilinjalla toteutetaan kouluista eniten taideproduktioita.

Vastaajat olivat lukio-opintojensa aikana olleet mukana yhdessä tai useammassa taideproduktiossa. Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon ja 66 vastaajaa vastasikin kysymykseen yhteensä 163 valintaa. Näistä lähes kaikki olivat olleet musiikkiin tai teatteriin liittyviä produktioita. Muutama mainitsi olleensa mukana tanssi- tai kuvataideproduktiossa. (Kaavio 6.)

Kaavio 6. Millaisessa taideproduktiossa olet ollut mukana? Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon.

Memory Scan -muistat enemmän

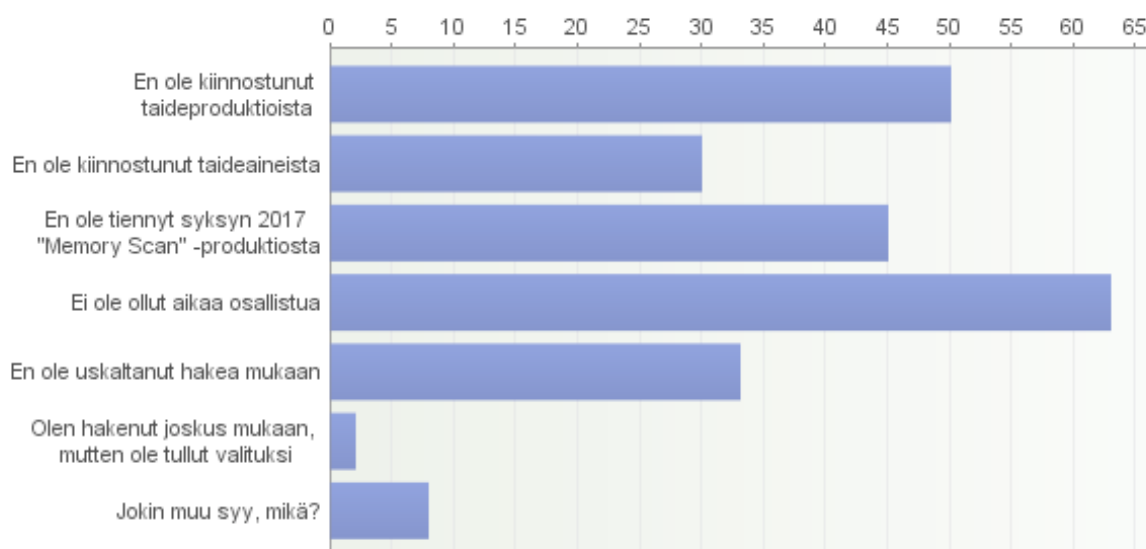
Taideproduktioissa mukana olleista vastaajista tämän syksyn Memory Scan-produktiossa mukana olevia oli 38 henkilöä. Heistä viisi oli lyseon yleislinjalta, kolme Kannaksen yleislinjalta ja 2 Tiirismaan yleislinjalta. Loput 28 opiskelijaa olivat Tiirismaan musiikkilinjalta. Vastaajista lähes puolet oli produktiossa näyttelijöitä ja loput orkesterisoittajia, kuorolaisia, tanssijoita. Joukossa oli myös yksi

äänitekniiikan kurssilainen. Määrä oli 58 % koko produktion opiskelijoista. Vasta jälkeensä huomasi, ettei produktion whatsapp-ryhmässä ollutkaan produktion lavastajia. Heillä olikin oma ryhmä, johon en kuulunut. Lavastusryhmä koostui ainoastaan Kannaksen kuvataide- ja muotoilulinjalaisista, joilta ei kyselyyn tullut yhtäkään vastausta.

6.3 Ei taideproduktiossa mukana olleet vastaajat

Kyselyyn vastanneista 224 opiskelijasta 158 (71%) eivät olleet koskaan osallistuneet lukionsa taideproduktioon. Heistä 125 oli Tiirismaalta, 27 lyseosta ja 6 Kannaksesta. Lyseon urheilu- ja luma-linjan sekä Kannaksen IB-linjan vastaajista kukaan ei ollut osallistunut taideproduktioon. Oman opintolinjansa muualta kuin taideaineiden parista valinneilla on siis ehkä kaikista vähiten kiinnostusta taideproduktioihin tai heidän aikansa vie oman opintolinjan erikoiskurssit.

Vastaajilta kysyttiin tarkentavana kysymyksenä syitä sille, miksi vastaaja ei ole osallistunut taideproduktioon. Kysymyksessä pystyi valitsemaan useita eri vaihtoehtoja. Kolme eniten valittua syytä olivat ajan puute, kiinnostuksen puute taideproduktioita kohtaan sekä tietämättömyys syksyn 2017 Memory Scan -produktiosta (Kaavio 7). Vaihtoehdon ”en ole tiennyt syksyn 2017 Memory Scan -produktiosta” oli valinnut useampi opiskelija jokaisesta koulusta, mutta yksikään heistä ei ollut Tiirismaan musiikkilinjalainen. Tästä voidaan päätellä, että mahdollisesti produktion mainonta musiikkilinjan ulkopuolella ei ole ollut riittävä.

Kaavio 7. Miksi et ole osallistunut lukiosi järjestämään taideproduktioon?

Tiirismaan 125 vastanneesta opiskelijasta kymmenen oli musiikkilinjalaisia ja loput yleislinjalaisia. Kaikki kymmenen musiikkilinjalaista vastasivat syyksi ajan puutteen. Lisäksi yksi mainitsi osallistuvansa produktion vasta ensi keväänä. Muiksi syiksi kohdassa ”jokin muu syy, mikä?” mainittiin eniten seuraavia syitä:

- En ole musiikkilinjalla
- En ole tarpeeksi taitava/ei ole kokemusta
- Olen vasta aloittanut lukion, joten en ole ehtinyt osallistua

Osallistumattomuus siksi, ettei koe olevansa tarpeeksi hyvä, on todella harmillista. Tunnistan ilmiön kuitenkin esimerkiksi lukioikäisessä itsessäni. Vaikka olin musiikkilinjalla, epäröin hakea itselleni tavanomaisemman muusikon sijasta laivalle, sillä minulla ei ollut kovinkaan paljon kokemusta näyttelemisestä tai tanssimisesta. Opiskelijoita tulisikin kannustaa rohkeasti astumaan ulos omalta mukavuusalueelta ja kokeilemaan kykyjään uusissa asioissa.

6.4 Taideproduktioiden arvo

Taideproduktioon osallistuneilta (66 vastaajaa) selvitettiin kolmella kysymyksellä heidän produktioistaan saamaansa arvoa. Kysyttäessä avoimella kysymyksellä miksi vastaaja lähti mukaan lukionsa taideproduktioon, saatiin muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

Taideproduktiot kehittävät ihmeellisen ylivoimaisella tavalla yhteishenkeä. Produktioissa oppii asenteen "minä tulen, osaan ja säihkyn" ja yläasteen tuoma itsensä aliarviointi poistuu. (vastaaja nro 45)

Koska olin musiikkilinjalla ja se kuului osaksi opintoja. Oli ihan hauskaakin, mutta aikaavievää ja vei aikaa opiskelulta. (vastaaja nro 62)

Minulle taideproduktiot ovat keino jaksaa lukion opiskeluosuutta paremmin. (vastaaja nro 26)

Musiikki on maailman tärkein asia, joka antaa energiaa ja auttaa jaksamaan kaikkea muuta. Taideproduktiot ovat aina mielettömiä kokemuksia, joista olen todella kiitollinen. (vastaaja nro 4)

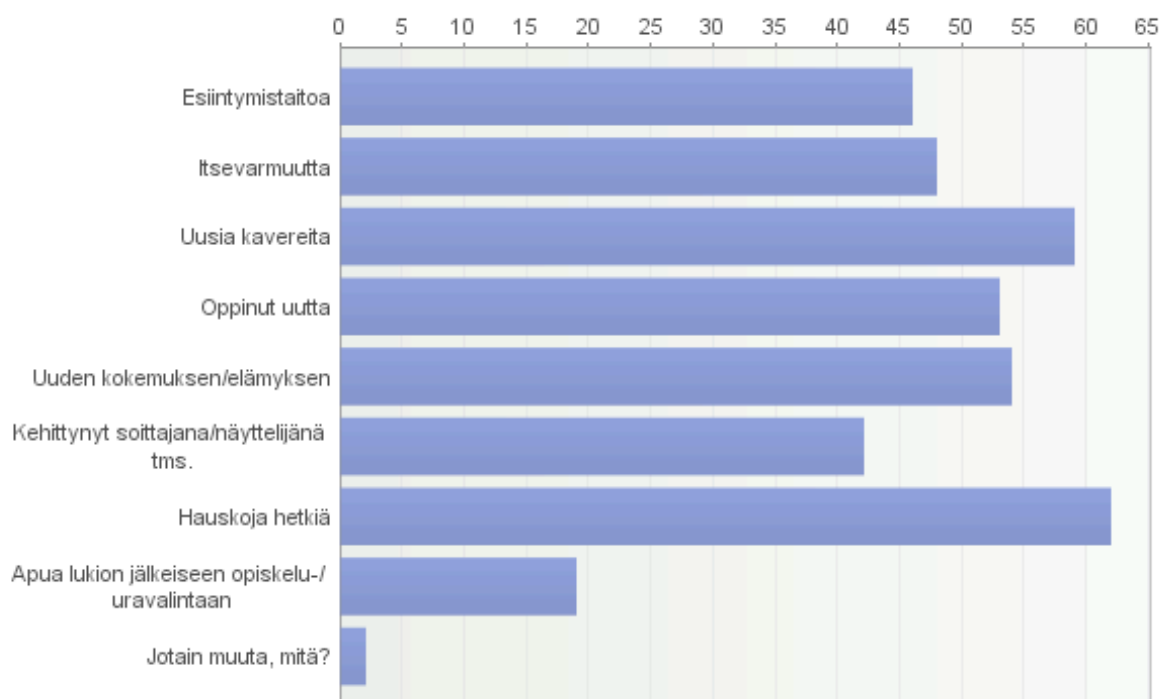
Koska se on unelmani ja rakastan näyttölemistä yli kaiken. Ja nyt kun olen mukana en kadu mitään. Työryhmä on paras ja harjoitukset rentoja ja mukavia! (vastaaja nro 2)

Lähes kaikki vastaajat (55 henkilöä) mainitsivat vastauksessaan jollain tavalla kiinnostuksen tai intohimon jotakin taiteen osa-aluetta kohtaan. Produktioon lähdettiin mukaan, koska silloin saa tehdä sitä mistä tykkää ja mitä rakastaa. Tämä ilo ja intohimo tekemiseen huokui myös Memory Scan -produktioharjoituksista ja esityksistä. Seuraavat neljä aihepiiriä mainittiin kukin noin kymmenessä vastauksessa:

- Lisää kokemuksia/ elämyksiä
- Saa kurssisuorituksen/ produktio on osa kurssia
- Lisää tietoa ja taitoa/ uuden oppiminen
- Yhteisöllisyys/ ryhmähenki

Viidessä vastauksessa mainittiin lisäksi taideproduktioiden antama henkinen pääoma, joka auttaa jaksamaan ja antaa vaihtelua muuhun koulutyöhön. Muita useammin kuin kerran mainittuja syitä olivat urasuunnitelmat, uusiin ihmisiin tutustuminen sekä itsensä haastaminen.

Kysymyksissä 12 ja 15 kysyttiin mitä taideproduktioihin osallistuneet opiskelijat ovat produktioista saaneet ja mikä on heidän mielestään ollut niissä parasta. Vastaajat olivat kokeneet saaneensa produktioista lähes kaikkia kysymyksessä mainittuja vaihtoehtoja. Kaksi suosituinta vaihtoehtoa olivat ”hauskoja hetkiä” ja ”uusia kavereita”, jotka melkein kaikki vastaajat olivat valinneet. Lähes yhtä paljon produktioista oli saatu myös uusia kokemuksia ja elämyksiä, uuden oppimista, itsevarmuutta, esiintymistaitoa ja kehitystä omassa taiteenlajissaan. (Kaavio 8.)

Kaavio 8. Mieti kokemuksiasi aiemmista tai käynnissä olevista produktioista. Mitä seuraavista olet saanut taideproduktiosta, johon olet osallistunut? Voit valita useita vaihtoehtoja.

Kun samaa asiaa kysyttiin avoimella kysymyksellä muodossa ”Mikä on mielestäsi parasta, mitä olet saanut osallistumisestasi taide- tai musiikkiinproduktioon?”, nousivat samat teemat jälleen kerran esille. Vastausten suosituimmat aihepiirit olivat:

- Uusi kokemus/elämys
- Uudet ystävät/uudet ihmiset
- Uutta tietoa ja taitoa
- Hauskat hetket

Vastauksista nousi esille lisäksi kaksi muuta teemaa: yhteisöllisyys sekä itsensä kehittäminen. Nämä mainittiin yhteensä 27 vastauksessa. Yhteisöllisyyttä kuvailtiin vastauksissa muun muassa näin:

Elämykset, joita produktioista on saanut, ovat uskomattomia. Yhteisöllisyys, joka Tipalan musaluokille on kehittynyt, on mielestäni pitkälti yhteisten prokkiksien ansiota. (vastaaja nro 3)

Kaikki! Niin paljon uusia upeita tyyppejä, joihin on mahdollista tutustua. Ja ehkä se rauha, kun tietää olevansa turvassa. Kukaan ei produssa naura, jos tekee jotain väärin, vaan kaikki ovat täysillä mukana tukemassa. Se on niiku yksi iso perhe. Ja tietenki kaikki uudet kokemukset! (vastaaja nro 9)

Itsensä kehittämisen aihepiiriin sisällytin vastaukset, joissa mainittiin itsevarmuus, itsensä ylittäminen sekä onnistumisen kokemukset. Niitä mainittiin 14:ssä vastauksessa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Muistot yhteisistä hetkistä, onnistumisen kokemukset, epämuksualueelle joutuminen ja sieltä selviytyminen (vastaaja nro 22)

Jaksamista, kokea yhteisöllisyyttä ja onnistumisen tunteita, joskus epäonnistumisen kautta mikä tekee onnistumisesta vielä paremman. (vastaaja nro 26)

Itsevarmuus ja uudet ystävät (vastaaja nro 49)

Lisäksi kahdessa vastauksessa näkyi selkeästi urasuuntautuneisuus, johon produktioiden koettiin antaneen hyviä eväitä. Yhdessä vastauksessa suhtautuminen produktioihin liittyi ainoastaan kurssisuorituksen saamiseen.

Taideproduktioissa mukana oleminen kehittää siis vahvasti opiskelijoiden elämäntaitoja ja omaa minäkuva. Taideaineet ja erityisesti produktiomuoto antavat opiskelijoille paljon muutakin kuin uutta opiskeltua tietoa ja taitoa sekä kurssisuorituksia. Tätä tulosta tukee myös aiemmin esittelemäni jo tutkittu tieto taideaineiden kasvattavista vaikutuksista. Varsinaisten taideaineiden taitojen karttumisen lisäksi vastauksissa korostuivat kokemusten ainutlaatuisuus, oma kehitys ihmisenä, uusien ihmissuhteiden luominen, yhteisöllisyys ja onnistumisen kokemukset.

Myös Memory Scan -produktiosta oli helposti havaittavissa nuorten yhdessä tekemisen ilo ja moni pääsi ylittämään itsensä ja kokeilemaan rohkeasti uusia asioita. Itselleni oma lukioaikainen musikaalikokemus oli taas ennen kaikkea

hyvin ainutlaatuinen ja antoi niin ikään esiintymisvarmuutta ja rohkeutta poistua omalta mukavuusalueelta. Produktioihin osallistuneiden voidaan lisäksi katsoa saaneen niistä juuri niitä asioita, joiden takia lähtivät mukaan produktioihin.

6.5 Taideproduktioiden ja koulutyön yhdistäminen

Yksi kyselyn tärkeistä teemoista oli selvittää, miten taideproduktioiden ja koulutyön yhdistäminen on onnistunut opiskelijoilta: Ovatko produktiot vieneet aikaa kouluajan ulkopuolelta ja onko produktioiden ja koulutyön yhdistäminen ollut vaikeaa. Näitä kysymyksiä kysyttiin niiltä 66 vastaajalta, jotka olivat joskus osallistuneet lukionsa taideproduktioon.

Vastaajista 94 % eli 62 vastaajaa sanoi produktioiden vieneen aikaa normaalin lukiokurssiajan ulkopuolelta. Tähän voidaan laskea siis ilta- ja viikonloppuharjoitukset sekä kotona harjoitteluun käytettävä aika. Normaalialueelle sijoitettavaa opetusta laajempi muoto onkin yksi näiden produktioiden erityispiirteistä, kuten jo aiemmin mainitsin. Produktion ja koulutyön yhdistämisen koki vaikeana 15 vastaajaa. Kukaan ei kokenut yhdistämistä erittäin vaikeana ja suurin osa vastasikin yhdistämisen olleen helppoa tai ”ei helppoa, muttei vaikeatakaan”. Vain yksi vastaaja koki yhdistämisen olleen erittäin helppoa. Yleisin vastausvaihtoehto oli kolme ja myös vastausten keskiarvo oli noin kolme. (Kaavio 9.) Jakauma koulujen kesken oli vastauksissa hyvin tasainen.

	erittäin helppoa	helppoa	ei helppoa, muttei vaikeatakaan	vaikeaa	erittäin vaikeaa		Yhteensä	Keskiarvo
1	1	17	33	15	0	5	66	2,94

Kaavio 9. Millaisena olet kokenut production ja muun koulutyön yhdistämisen?

Ajanpuute ja ajanhallinta ovatkin yleinen ongelma produktioihin osallistuvilla. Memory Scan -produktion opiskelijat mainitsivat production varrella tämän tästä omista paineistaan ja stressistä yhdistää kokeisiin lukeminen ja koeviikot meillä olevaan produktioon. Opiskelijat suhtautuivat näihin paineisiin kuitenkin eri tavoin, ja suurin osa tuntui osaavan jakaa aikansa näihin molempiin. On kuitenkin selvää, että joillekin yhdistäminen tuottaa vaikeuksia ja produktio voi vaikuttaa muusta koulutyöstä suoriutumiseen.

Kysymyksessä 14 kysyttiin syytä sille, miksi koulutyön ja produktion yhdistäminen on ollut vaikeaa. Kysymys esitettiin kyselyssä vain niille, jotka olivat vastanneet edelliseen kysymykseen vaihtoehdon ”vaikeaa” tai ”erittäin vaikeaa”. Vastajia kysymykseen oli siis 15.

Yleisimmiksi syiksi nousivat ajankäyttöön liittyneet syyt ”liian vähän vapaa-aikaa” ja ”ei aikaa panostaa muihin kursseihin”. Myös vaihtoehto ”produktion ja kurssien aikataulut ovat menneet päällekkäin” mainittiin muutamassa vastauksessa. Sen sijaan vaihtoehto ”produktio oli niin kiinnostava, etteivät muut kurssit kiinnostaneet” valittiin vain kerran. Produktiot eivät siis vieneet motivaatiota hoitaa muuta koulutyötä hyvin. Sen sijaan kysymykseen vastanneet opiskelijat kokivat vaikeaksi löytää ne keinot, joilla ehtisi hoitaa sekä produktion että muun koulutyön niin, että heille jäisi myös vapaa-aikaa.

6.6 Produktioihin osallistuminen ja niiden suosio

Kyselyn neljä viimeistä kysymystä olivat kaikille 224 vastaajalle yhteisiä. Ne käsitelivät produktioiden suosiota ja osallistumisen mahdollisuuden tärkeyttä. Kysymyksessä 17 vastaajista 76:lla (34 %) taideproduktiot olivat vaikuttaneet siihen, mihin lukioon he olivat hakeneet. Näihin vastaajiin sisältyi lähes kaikki Tiirismaan musiikkilinjalaiset, hieman alle kuudennes Tiirismaan yleislinjalaisista sekä kolme Kannaksen yleislinjan opiskelijaa. Taideproduktiot eivät olleet vaikuttaneet lukion valintaan muun muassa kenelläkään lyseon opiskelijoista, Kannaksen IB-linjan opiskelijoista sekä suurimmalla osalla Tiirismaan yleislinjan opiskelijoista.

Tulos oli hyvin ennustettavissa, sillä Tiirismaan musiikkilinjalaiset olivat vastaajista ainoita, joiden opintolinjalla produktioita mainostetaan ja varmuudella järjestetään. Vastauksista voidaan kuitenkin päätellä niiden olevan tärkeä osa hakupäätöstä, sillä lähes jokainen musiikkilinjan vastaajista oli pitänyt yhtenä hakukriteerinä nimenomaan mahdollisuutta osallistua taideproduktioihin.

Kysymykset 16, 18 ja 19 käsitelivät produktioihin osallistumisen mahdollisuutta ja suosiota. Kysymyksessä 16 kysyttiin seuraavaa: Miten tärkeänä pidät sitä,

että lukiossasi on mahdollisuus osallistua taideproduktioihin? Vastaajista jopa 157 (70 %) valitsi vastausvaihtoehdoksi arvon neljä tai viisi arvon viisi tarkoittaessa vaihtoehtoa ”todella tärkeää” (Kaavio 10). Heistä 132 (84 %) oli Tiirismaan opiskelijoita, mutta myös lyseosta 18 ja Kannaksesta 7 opiskelijaa olivat valinneet jommankumman näistä vaihtoehdoista. Kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki Tiirismaan musiikkilinjalaiset olivat valinneet vaihtoehdon neljä tai viisi. Myös keskimäinen vaihtoehto kolme sai huomattavasti enemmän kannatusta 44 vastauksella kuin vaihtoehdot yksi tai kaksi. Vastausten keskiarvo oli neljä. (Kaavio 10.) Näin ollen voidaan sanoa, että selkeästi suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että heidän omassa lukiossaan tulisi olla mahdollisuus osallistua taideproduktioihin.

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo
ei lainkaan tärkeää	5	18	44	63	94	todella tärkeää	224	4

Kaavio 10. Miten tärkeänä pidät sitä, että lukiossasi on mahdollisuus osallistua taideproduktioihin?

Jopa 187 vastaajaa (84 %) oli myös sitä mieltä, että muitakin kuin musiikkilinjan opiskelijoita pitäisi kannustaa osallistumaan taideproduktioihin. Huomioitavaa vastauksissa oli se, että niihin sisältyi jopa 105 Tiirismaan yleislinjalaista, kaikki Kannaksen vastaajat sekä 27 lyseon 32:sta kyselyyn vastanneesta. Myös Tiirismaan musiikkilinjalaisista 79 % oli vastannut kysymykseen myöntävästi. Kyllä-vastauksia tuli jokaisesta koulusta sekä jokaiselta opintolinjalta vähintään yksi. On siis selvää, että kyselyyn vastanneet opiskelijat haluaisivat kaikilla olevan mahdollisuus osallistua taideproduktioihin, riippumatta opintolinjasta ja lukiosta.

Viimeistä edellisessä kysymyksessä 18 opiskelijoilta tiedusteltiin haluaisivatko he itse vielä lukio-opintojensa aikana osallistua taide- tai musiikkiin tuotantoon. Vastaajista 131 (58 %) ilmoitti haluavansa vielä osallistua taideproduktioihin. Vastaavasti taas 93 vastaajaa (42 %) vastasi kysymykseen kieltävästi. Eivastauksia tuli eniten (90 kpl) niiltä, jotka eivät olleet koskaan osallistuneet tuotantoon. Voidaan siis sanoa, että kaikista 224 vastaajasta 90 vastaajaa ei tuotantoon osallistuminen ole kiinnostanut lainkaan. Kolme vastaajaa oli sen si-

jaan aiemmin jo osallistunut produktion, mutta he eivät halunneet osallistua enää uudelleen. Näihin vastaajiin lukeutui opiskelijoita jokaisesta kolmesta koulusta.

Kyllä-vastanneista noin puolet oli joskus osallistunut lukionsa taideproduktioon, noin puolet taas ei. Näitäkin vastauksia tuli jokaisesta koulusta. Sangen oletetusti Tiirismaan musiikkilinjalaisista vain kaksi vastasi kysymykseen ”ei”. Heistä toinen oli myös jo osallistunut lukioaikanaan taideproduktioon. Loput 56 kyselyyn vastannutta musiikkilinjalaista vastasivat ”kyllä”.

Erityisesti huomioni neljässä viimeisessä kysymyksessä kiinnitti se, että vaikka vastaajista osa ei itse ole kiinnostunut lainkaan taideproduktioista, osa heistä haluaisi silti koulunsa muille opiskelijoille mahdollisuuden osallistua ja piti sitä tärkeänä. Tätä mieltä oli myös suurin osa kaikista vastaajista. Kuten aiemmin jo kirjoitin Lahden kaupungin sivuilla mainittavan, Lahden lukioiden opiskelijat voivatkin jo tällä hetkellä valita kursseja kaikista lukioista. On kuitenkin eri asia, kuinka muodoltaan ja toteutustavaltaan haastavampi produktiokurssi sopii eri lukioiden opiskelijoiden lukujärjestykseen.

7 YHTEENVETO

Tässä luvussa esittelen tutkimuksesta tehdyt johtopäätökset sekä konkreettisia neuvoja tilaajalle, Lahden kaupungin lukioille sekä niille tahoille, jotka voivat tutkimusta hyödyntää. Tarkastelen lisäksi tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta. Luvun lopussa on myös referointi tilaajalta saadusta palautteesta.

7.1 Loppupäätelmät

Opinnäytetyön tavoitteiksi oli asetettu selvittää Lahden kaupungin kolmen lukion nykyisten opiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia lukioissa järjestettävistä taideproduktioista. Työn tarkoitus oli tutkia taideproduktioiden arvoa ja merkitystä osana lukio-opintoja ja antaa näin suuntaviivoja lukioille sekä taideproduktioissa työskenteleville siitä, miten taideproduktioita tulisi lukioissa tulevaisuudessa toteuttaa.

Opinnäytetyötä voidaan pitää pätevänä, sillä tutkimusmenetelmäksi valitulla kyselyllä saatiin juuri niitä vastauksia, jotka olivat tutkimuksen aiheen kannalta tärkeitä ja kysely kohdennettiin oikealle vastaajajoukolle. Lisäksi tutkimuksesta voi avoimesti nähdä saadut tulokset ja niiden pohjalta tehdyn analysoinnin ja päättelyketjun aina johtopäätöksiin saakka. Tutkimusta voidaan myös pitää luotettavana ja yleistettävänä ainakin Tiirismaan lukion opiskelijoiden sekä Memory Scan -muistat enemmän -produktioon osallistuneiden opiskelijoiden kohdalla perustuen saatuun vastausmäärään. Sen sijaan Kannaksen lukion ja Lahden lyseon tuloksia ei voida pitää luotettavasti koko lukioden mielipiteinä johtuen alhaisiksi jääneistä vastausmääristä. Niitä voidaan kuitenkin tarkastella sellaisenaan ottaen huomioon otannan suuruuden suhteessa koko lukion opiskelijoihin.

Taideproduktiot ovat tutuimpia Tiirismaan musiikkilinjalaisille ja heistä selkeästi suurin osa olikin osallistunut lukioaikana vähintään yhteen produktioon. Taideproduktiot olivat myös yksi lukion valintaan vaikuttaneista hakukriteereistä melkein kaikilla musiikkilinjalaisilla. Lähes kaikki musiikkilinjalaiset pitivät tärkeänä, että heidän lukiossaan on mahdollisuus osallistua taideproduktioihin ja lähes kaikki halusivat myös sellaiseen vielä lukio-opintojensa aikana osallistua. Taideproduktiot ovat siis hyvin olennainen ja tärkeä osa musiikkilinjan toimintaa, ja

tätä jo nyt hyvällä mallilla olevaa perinnettä tulisi ehdottomasti vaalia myös tulevaisuudessa.

Tehty tutkimus toi kuitenkin esiin, että myös muilla Lahden kaupungin lukiolaisilla musiikkilinjalaisten lisäksi tulisi olla mahdollisuus osallistua lukiossaan taideproduktioihin. Produktiot olivat vaikuttaneet lukion valintaan myös osalla Tiirismaan yleislinjalaisista sekä muutamalla Kannaksen yleislinjan opiskelijalla. Yllättävää oli, että myös Kannaksen ja lyseon kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat suurelta osin sitä mieltä, että kaikilla tulisi olla mahdollisuus osallistua taideproduktioihin ja niihin tulisi kannustaa opiskelijoita lukiosta ja opintolinjasta riippumatta.

Taideproduktiot eivät kuitenkaan kiinnosta kaikkia opiskelijoita. Näyttäisi siltä, että osa kyselyyn vastanneista oman opintolinjansa muusta kuin taiteen parista valinneet ovat kiinnostuneita muista aiheista. Heillä ei ole aikaa, eivätkä he ole kiinnostuneet osallistumaan taideaineiden produktioihin. Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka lyseon erikoislinjoilta ja Kannaksen IB-linjalta kukaan ei ollut vielä osallistunut produktioihin, heistä osa ilmoitti haluavansa sellaiseen vielä osallistua. Taideproduktioista kiinnostuneita oli myös jokaisen lukion yleislinjalaisissa.

Tutkimuksen tulosten perusteella jokaisen lukion opiskelijoille tulisi siis taata mahdollisuus taideproduktioiden valintaan. Tiirismaalla ja Kannaksessa niitä tehdäänkin jo säännöllisesti. Tätä linjaa tulisi jatkaa ja varmistaa, että myös yleislinjan opiskelijoilla on mahdollisuus niihin osallistua. Lahden lyseon matalasta vastaajamäärästä johtuen en voi tietää, kuinka suuri osa koko lukion opiskelijoista on kiinnostunut taideproduktioista. Voin kuitenkin todeta, että lukiossa on muutamia kiinnostuneita. Omien produktioiden tekeminen ei välttämättä ole järkevää. Sen sijaan lukioiden väliset produktiot esimerkiksi tämän syksyistä pienemmässä mittakaavassa voisivat olla hyvä ratkaisu.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää produktioiden ja koulutyön vaivattomaan yhdistämiseen. Muun koulutyön yhdistäminen ja ajanhallinta oli koettu jossain määrin vaikeaksi. Opiskelijan täytyy itse osata arvioida, pystyykö hän suoriutumaan sekä produktiosta että muusta koulutyöstä. Tätä voisi kuitenkin edesaut-

taa esimerkiksi sillä, että produktiot toteutettaisiin järkevillä aikatauluilla. Harjoitusaikataulut eivät saa olla liian tiukkoja, vaan produktiot tulee sijoittaa tarpeeksi pitkälle aikavälille, jotta ne eivät vie kohtuuttomasti aikaa muilta kursseilta.

Taideproduktioiden toteuttamista ja niihin osallistumisen tärkeyttä puoltavat myös hyvin vahvasti niiden vaikutukset nuoriin. Tehdyn tutkimuksen mukaan produktioilla on paljon kasvatuksellisia ja tärkeisiin elämäntaitoihin liittyviä vaikutuksia. Ne vaikuttavat opiskelijoiden henkiseen hyvinvointiin koulussa, sillä niissä koetaan paljon hauskoja hetkiä ja tutustutaan uusiin ihmisiin. Esiintyminen ja luova tekeminen lisäävät myös itsevarmuutta ja antavat tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Saadut tulokset ovat vahvasti linjassa olemassa olevaan tietoon taideproduktioiden ja taideaineiden vaikutuksista, joita esittelin tämän työn aiemmissa luvuissa. Produktioissa moni saa toteuttaa omaa intohimoaan ja niistä opitut uudet taidot voivat edesauttaa tulevaa opiskelu- ja uravalintaa. Mielestäni produktiomuotoisella ja luovalla työllä voi olla myös koulukiusaamista ennaltaehkäiseviä vaikutuksia. Kun eri luokkien, vuosikurskien ja jopa koulujen opiskelijat työskentelevät yhdessä, tutustutaan kaikenlaisiin ihmisiin, opitaan hyväksymään erilaisuutta ja eriarvoisuus ryhmän sisällä vähenee. Väitän, että taideproduktiot antavat ainutkertaista kokemusarvoa ja sellaisia eväitä elämään, joita muu lukio-opiskelu ei pysty tarjoamaan. Nämä kokemukset muistetaan läpi elämän.

Tämä opinnäytetyö antaa palasen uutta tietoa ja ennen kaikkea vahvistaa olemassa olevaa tietoa taideproduktioiden merkityksestä. Tulevaisuudessa aihetta voisi tutkia vielä tarkemmin Kannaksen lukiossa, Lahden lyseossa sekä vastavasti muiden kaupunkien lukioissa. Työ antaa lisäksi hyödynnettävää tietoa produktiomuotoisen opetuksen ja taideaineiden vaikutuksista ja erityispiirteistä myös muualle kuin lukiokoulutuksen piiriin.

7.2 Tilaajan palaute

Opinnäytetyö tarttuu erittäin tärkeään kysymykseen taidelähtöisen opetuksen merkityksestä lukio-opetuksessa. Aihetta ei ole mielestäni tutkittu tarpeeksi ja tämänkaltaiselle työlle on suuri tilaus ja tarve kentällä. On hienoa, että näkökulmaksi otettiin nimenomaan opiskelijoiden omat kokemukset. Nylund sai työssään opiskelijoiden äänen kuuluviin nostamalla esiin nuorten vapaita kommentteja taidetyöstä. Tämä on tärkeää, sillä taidelähtöisen työskentelyn tulokset eivät ole mitattavissa numeroin.

Minulla on paljon kokemusta taideproduktioiden tekemisestä oppilaitoksissa eriikäisten opiskelijoiden kanssa. Nuorten kokemukset taideproduktioista ovat hyvin monitahoisia. Vaikka Nylund ei voinut vaikuttaa vastausten epätasaiseen jakaumaan lukioiden välillä, oli työ toteutettu laajasti. Työstä voidaan nähdä positiivisia tuloksia taideproduktioiden tärkeydestä opiskelijoille. Erittäin tärkeä havainto oli osallistumisen mahdollistaminen kaikille opiskelijoille lukiolinjasta huolimatta. Tämä informaatio on oppilaitoksille tärkeää, jotta tämän kaltaisia mahdollisuuksia voidaan tarjota tulevaisuudessa. Tärkeä huomio oli myös muiden opintojen ja produktioiden yhteen sovittaminen.

Suvi Vanhalakka, teatteriohjaaja ja opettaja

LÄHTEET

- Anttila, Eeva 2013. Koko koulu tanssii!: kehollisen oppimisen mahdollisuuksia kouluyhteisössä. Helsinki: Teatterikorkeakoulu. Verkkojulkaisu. Viitattu 15.11.2017.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42322/Acta_Scenica_37.pdf?sequence=3
- Erikoislukiot.fi 2017. Opiskelu erikoislukiossa. Viitattu 15.11.2017.
https://www.erikoislukiot.fi/Opiskelu_erikoislukiossa__d6625.html
- Espoonlahden lukio 2017. Musikaali. Viitattu 16.11.2017.
<http://www.jylla.fi/musikaali>
- Hausjärvi 2017. Ajankohtaista. Tukipäätös Suomi100 –juhlavuoden tapahtumille. Viitattu 16.11.2017. <http://hausjarvi.fi/tukipaatos-suomi-100-juhlavuoden-tapahtumille/>
- Huhtanen, Päivi 1984. Mitä on taidekasvatus? :, taidekasvatuksen esteettiskäsitteelliset perusteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hollo, Juha 1932. Mielikuvitus ja sen kasvattaminen I-II. Toinen painos. Porvoo: WSOY.
- Jakku-Sihvonen, Ritva 2006. Johdanto: Omaperäinen ja taitavasti toteutettu. Teoksessa Ritva Jakku- Sihvonen (toim.) Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja nro. 39, 6-9.
- Jyrinki, Erkki 1977. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Oy Gaudeamus ab.
- Kangasalan Sanomat 2016. Nahkatakkinen tyttö tanssii 80-luvulla. Verkkojulkaisu. Viitattu 16.11.2017. <https://kangasalansanomat.fi/nahkatakkinen-tytto-tanssii-80luvulla-1624>
- Kannaksen lukio 2017a. Etusivu. Viitattu 18.10.2017.
<https://kannaksenlukio.fi/web/>
- Kannaksen lukio 2017b. Produktio. Viitattu 19.10.2017.
<https://kannaksenlukio.fi/web/produktio/>
- Kannaksen lukio 2017c. IB. Viitattu 31.10.2017.
<https://kannaksenlukio.fi/web/ib-linja/>

Korkeakivi, Riitta 2015. Uusi tuntijako vaatii mielikuvitusta. Artikkel. Opettaja-lehti 2015 (8), 26.

Koulujen musiikinopettajat ry 2015. Lukio. Viitattu 7.11. 2017.

<http://www.koulujenmusiikinopettajat.fi/ops2016/lukio/>

Lahden kaupunki 2015. Lahden kaupungin lukioiden opetussuunnitelma. Verkkojulkaisu. Viitattu 15.11.2017.

https://www.lahti.fi/PalvelutSite/KoulutusSite/Documents/LAHTI_lukion_opetussuunnitelma.pdf

Lahden kaupunki 2015b. Lahden kaupungin lukiokoulutuksen musiikki-, kuvataide- ja urheilulinjan kurssien opetussuunnitelma. Verkkojulkaisu. Viitattu 15.11.2017.

https://www.lahti.fi/PalvelutSite/KoulutusSite/Documents/Lahti_lukiokoulutuksen_musiikki-,%20kuvataide-%20ja%20urheilulinjan%20kurssien%20ops%202016,%20luonnos.pdf

Lahden kaupunki 2017. Lukiokoulutus. Viitattu 18.10.2017.

<https://www.lahti.fi/palvelut/koulutus/lukiokoulutus>

Lahden Lyseo 2017a. Lyseo. Viitattu 18.10.2017.

<https://lahdenlyseo.onedu.fi/web/>

Lahden Lyseo 2017b. Hakijalle. Viitattu 19.10.2017.

<https://lahdenlyseo.onedu.fi/web/hakijalle/>

Lammin Lukio 2017. Lammin lukion musikaali –Quo Vadis? Viitattu 16.11.2017.

<https://www.kktavastia.fi/lammin-lukio/lammin-lukion-musikaali-quo-vadis/>

Manninen, Turo 2002. Meidän koulu. Kronikka Oulun musiikkioppikoulun ja Madedojan musiikkilukion vaiheista 1968-2001. Viitattu 16.11.2017.

https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=c8c30368-89fe-4721-a3ba-c033a999ef29&groupId=322834

Nelonen 2011. Suomen paras koulumusikaali tekee historiaa. Viitattu

16.11.2017. <https://www.nelonen.fi/ohjelmat/stage/238304-suomen-paras-koulumusikaali-tekee-historiaa>

Nurmijärven uutiset 2014. Jälleen onnistunut musikaaliproduktio. Viitattu

16.11.2017. <http://www.nurmijarvenuutiset.fi/artikkeli/220218-jalleen-onnistunut-musikaaliproduktio>

- Opetushallitus 2015. Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015. Verkkojulkaisu. Helsinki: Next Print Oy. Viitattu 7.11.2017.
http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a. Lukioiden erityisen koulutustehtävän luvat myönnetty – lukiot tasa-arvoiseen asemaan ja osaaminen koko lukiokentän käyttöön. Tiedote. Viitattu 16.11.2017. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lukioiden-erityisen-koulutustehtavan-luvat-myonnetty-lukiot-tasa-arvoiseen-asemaan-ja-osaaminen-koko-lukiokentan-kayttoon
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b. Koonti erityisistä koulutustehtävistä 1.8.2018 lukien. Viitattu 16.11.2017.
http://minedu.fi/documents/1410845/4240776/koonti_tehtavista_+27.10.2017.pdf/d3c74ffa-fab0-4355-8533-9cdd25b281b8
- Oulun kaupunki 2017. Madetojan musiikkilukion vuosittaiset musiikkitapahtumat. Viitattu 16.11.2017. <https://www.ouka.fi/oulu/madetojan-musiikkilukio/vuosittain>
- Rissanen, Marjo 2016. Taitamisen tiede – Tietämisen taide. Taidon oppimisen arkkitehtuuri. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta. Viitattu 7.11.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/51643>
- Rouhiainen, Leena 2011. Fenomenologinen näkemys oppimisesta taiteen kontekstissa. Teoksessa Eeva Anttila (toim.) Taiteen jälki: taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 40.
- Savonlinnan taidelukio 2014. Tietoa taidelukiosta. Viitattu 15.11. 2017.
<http://www.taidelukio.fi/tietoa-aidelukiosta/>
- Sinkkonen, Jari 2009. Nuoruusiän monet haasteet. Teoksessa Karppinen, Seija & Ruokonen, Inkeri & Uusikylä, Kari (toim.) Nuoret ja taide: ilolla ja unnolla, uhmalla ja uholla. Kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 23-28.
- Tampereen Lyseon lukio 2017. IB-linja. Viitattu 31.10.2017.
<http://tampereenlyseonlukio.yhdistysavain.fi/ib-linja/>
- Tampereen yliopisto 2003. Menetelmien tyyppejä ja soveltuvan menetelmän valinta. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.11.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/menetelma/menetelmatyypit.html>

- Tampereen yliopisto 2004. Ristiintaulukointi. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.11.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi.html>
- Tampereen yliopisto 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.11.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>
- Tiirismaan lukio 2017a. Koulumme. Viitattu 18.10.2017.
<https://tiirismaanlukio.fi/web/tiirismaan-lukio-2/>
- Tiirismaan lukio 2017b. Etusivu. Viitattu 19.10.2017.
<https://tiirismaanlukio.fi/web/>
- Tiirismaan lukio 2017c. Musikaalit. Viitattu 19.10.2017.
<https://tiirismaanlukio.fi/web/musikaalit/>
- Tiirismaan lukio 2017d. Produktiot. Viitattu 19.10.2017.
<https://tiirismaanlukio.fi/web/produktiot/>
- Tampereen yliopisto 2009. Kyselylomakkeen laatiminen. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.10.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>
- Turun Sanomat 2007. Pääkirjoitus. Viitattu 7.11.2017.
<http://www.ts.fi/mielipiteet/paakirjoitukset/1074175199/Taideaineet+ajettu+ah+taalle+peruskoulussa+ja+lukioissa>
- Vanhanen, Petri 2016. Tapaustutkimus lukion musikaaliprojektin kasvattavista vaikutuksista. Maisterintutkielma, Humanistinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 19.11.2017.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/52195/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201612074966.pdf?sequence=1>
- Vaskivuoren lukio 2017. Musiikkiteatteri. Viitattu 16.11.2017. <http://www.vantaa-vaskivuori.fi/vaskinet/linjat/Musiikkilukio/Musiikkiteatteri>
- Väinämö, Jouki 2015. Professori Antti Juvonen: taito- ja taideaineet tuottavat hyvinvointia ja onnistumista. Antti Juvosen haastattelu. Artikkel. Yle Uutiset. Viitattu 7.11.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-7240755>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Alla esitetyssä kyselylomakkeessa kaikki kysymykset on avattu näkymään peräkkäin. Alkuperäisessä sähköisessä kyselyssä jokainen kysymys on ollut omalla sivullaan ja kysymyspolku on muuttunut vastaajan vastausten perusteella. Kysymyspolkua muuttavat kysymykset olivat kysymykset 5, 9 ja 13. Erilaiset vaihtoehdot kysymyspoluiksi olivat:

- Vastaus "ei" kysymykseen nro 5: kysymykset 6,16,17,18 ja 19
- Vastaus "kyllä" kysymykseen nro 5: kysymykset 7,8, ja 9
- Vastaus "ei" kysymykseen nro 9: kysymykset 11,12 ja 13
- Vastaus "kyllä" kysymykseen nro 9: kysymykset 10,11,12,13
- Vastauksen arvo 4 tai 5 kysymykseen nro 13: kysymykset 14,15,16,17,18 ja 19
- Vastauksen arvo 1,2 tai 3 kysymykseen nro 13: kysymykset 15,16,17,18 ja 19

Taideproduktioiden arvo ja merkitys lukion opiskelijoille

Hei!

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden kokemuksia ja mielipiteitä lukioiden musiikki- ja taideproduktioista. Kysely toteutetaan Lahden kaupungin lukioiden, Lahden lyseon, Kannaksen lukion sekä Tiirismaan lukion opiskelijoille osana Anna-Liisa Nylundin opinnäytetyötä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa.

Vastaaminen on anonyymiä ja vie vain muutaman minuutin. Muistathan painaa "Lähetä" -painiketta kyselyn loputtua.

Kiitos!

1. Vastaajan sukupuoli *

- Tyttö/nainen
- Poika/mies
- Muu

2. Lukio *

- Kannaksen lukio
- Lahden lyseo
- Tiirismaan lukio

3. Opintolinja *

- Yleislinja
- Musiikkilinja
- Kuvataide- ja muotoilulinja
- IB-linja
- Urheilulinja
- Matemaattis-luonnontieteellinen linja

4. Lukio-opintojen aloitusvuosi *

- 2014
- 2015
- 2016

2017

5. Oletko ollut mukana lukiosi taideproduktiossa (esimerkiksi musikaali, kuva-taideproduktio tai muu vastaava) *

Kyllä

En

6. Miksi et ole osallistunut lukiosi järjestämään taideproduktioon? Voit valita useamman vaihtoehdon.

En ole kiinnostunut taideproduktioista

En ole kiinnostunut taideaineista

En ole tiennyt syksyn 2017 "Memory Scan" -produktiosta

Ei ole ollut aikaa osallistua

En ole uskaltanut hakea mukaan

Olen hakenut joskus mukaan, mutten ole tullut valituksi

Jokin muu syy, mikä?

7. Millaisessa taideproduktiossa olet ollut mukana? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

Konsertti

Muu musiikkiproduktio

Tanssiproduktio

Kuvataideproduktio

Teatteriproduktio

Musikaali

Muu taideproduktio, mikä:

8. Vaatiko produktio aikaa myös lukiokurssien ulkopuolelta (esim. ilta- ja viikonloppuharjoitukset)? *

Kyllä

Ei

9. Oletko mukana syksyn 2017 musiikkiteatteriesityksessä "Memory Scan-muistat enemmän"?

- Kyllä
- En

10. Missä roolissa olet syksyn 2017 "Memory Scan" -produktiossa?

- näyttelijä
- tanssija
- orkesterisoittaja
- kuorolainen
- lavastaja
- äänitekniikkakurssilainen
- jokin muu, mikä?

11. Miksi lähdit mukaan lukiosi taideproduktioon? *

200 merkkiä jäljellä

12. Mieti kokemuksiasi aiemmista tai käynnissä olevista produktioista. Mitä seuraavista olet saanut taideproduktiosta, johon olet osallistunut? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

- Esiintymistaitoa
- Itsevarmuutta
- Uusia kavereita
- Oppinut uutta
- Uuden kokemuksen/elämyksen
- Kehittynyt soittajana/näyttelijänä tms.
- Hauskoja hetkiä

Apua lukion jälkeiseen opiskelu-/ uravalintaan

Jotain muuta, mitä?

13. Millaisena olet kokenut produktion ja muun koulutyön yhdistämisen?

	erittäin helppoa	helppoa	ei helppoa, muttei vai- keatakaan	vaikeaa	erittäin vai- keaa	
1	☐	☐	☐	☐	☐	5

14. Miksi produktion ja koulutyön yhdistäminen on ollut vaikeaa?

liian vähän vapaa-aikaa

ei aikaa panostaa muihin kursseihin

produktion ja kurssien aikataulut ovat menneet päällekkäin

produktio oli niin kiinnostava, etteivät muut kurssit kiinnostaneet

jokin muu syy, mikä?

15. Mikä on mielestäsi parasta, mitä olet saanut osallistumisestasi taide- tai musiikkiproduktioon? *

300 merkkiä jäljellä

16. Miten tärkeänä pidät sitä, että lukiossasi on mahdollisuus osallistua taide- tai musiikkiproduktioihin? *

1 2 3 4 5

ei lainkaan tärkeää ○○○○○ todella tärkeää

17. Vaikuttivatko taideproduktiot siihen, mihin lukioon hait? *

Kyllä

Ei

18. Haluaisitko vielä osallistua lukio-opintojesi aikana taide- tai musiikki-
produktioon? *

Kyllä

En

19. Pitäisikö mielestäsi muitakin kuin musiikkilukion opiskelijoita kannustaa
osallistumaan mukaan taide- ja musiikkiproduktioihin? *

Kyllä

Ei